

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Diplomová práce

2016

Bc. Ondřej Horák

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Bc. Ondřej Horák

Pirátská rádia

Diplomová práce

Praha 2016

Autor práce: **Bc. Ondřej Horák**

Vedoucí práce: **PhDr. Jan Křeček, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2016**

Bibliografický záznam

HORÁK, Ondřej. *Pirátská rádia*. Praha, 2016. 74 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Křeček, Ph.D.

Anotace (abstrakt)

Tato práce si bere za cíl sledovat vývoj pirátství spojeného rozhlasovým vysíláním. Dvěma hlavními prostory, ve kterých vývoj sledujeme, jsou dvě odlišná mediální prostředí – Velká Británie a Spojené státy americké. Z počátku se pojem pirátství lokálně lišil. Ve Velké Británii byli za piráty označováni ti, kdo přijímali rozhlasové vysílání British Broadcasting Company a neměli zaplacenou roční licenci pro poslech. V americkém prostředí se rozhlasové pirátství již od počátku pojilo s vlastním vysíláním. Piráti tedy byli ti, kdo svým vysíláním v éteru rušili vysílání někoho jiného. Tento koncept pirátství se dále rozvinul i ve Velké Británii a později byl spojován převážně s vysílateli, kteří svá plovoucí studia zakotvili v mezinárodních vodách. Tento druh rozhlasového pirátství se nejvíce rozšířil ve Velké Británii, a to zejména kvůli monopolnímu postavení státní BBC. V Americe se pirátství pojí především s radioamatérskými pokusy, které se při zesílení vysílání dostaly do rozporu se zákonem. V obou případech bylo pirátství počátečním impulzem pro změnu. V Británii vznikly nové kanály BBC s novým obsahem a v Americe se upevňovala pozice mikrovysílatelů.

Abstract

This paper aims to follow the development of radio broadcasting piracy. We focused on two main and very different media landscapes – the United Kingdom and the United States of America. In the beginning, the concept of piracy differed locally. The United Kingdom's pirates were people who received radio broadcasting of the

British Broadcasting Company without paying an annual license for listening. In the media landscape of America, piracy was connected with the broadcasting of their own signal. US pirates were broadcasters who caused an interference with any other licensed station. This concept of piracy developed in British media landscape too. Later, it was primarily associated with offshore broadcasters who anchored their floating studios in international waters. This kind of radio piracy was the most popular in the United Kingdom because of a radio broadcasting monopoly of the BBC. Piracy in the United States of America is associated with efforts of amateur radio experimenters. When their signals strengthened, all their activities became illegal. In both cases, piracy was a strong stimulus for a change. In the United Kingdom, the BBC formed new channels with diverse content and in the United States of America the position of micro-broadcasters has been strengthened.

Klíčová slova

Pirátské, rádio, pirátství, rozhlas, vysílání, Caroline, BBC.

Keywords

Pirate, radio, piracy, broadcasting, Caroline, BBC.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne .....

Ondřej Horák

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Janu Křečkovi, Ph.D. za pomoc a odborné vedení práce.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Horák Ondřej

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2014/2015

E-mail diplomantky/diplomanta:

Ondras.horak@atlas.cz

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia/prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Pirátská rádia

Předpokládaný název práce v angličtině:

Pirate Radio

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2015/2016

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Tématem práce je historie a komparace vývoje tzv. pirátského rozhlasového vysílání v různých částech světa. Jako hlavní příklad konkrétního pirátského rádia poslouží zejména britské Radio Caroline. S ním budou porovnána rádia z jiných částí světa – Radio Mercur (Švédsko/Dánsko), Radio Veronica (Holandsko), Voice of Peace (Izrael), Radio First Termer (Vietnam/USA), Radio Barriere Lake (Kanada) a další. Publikace k tématu vyšly převážně v anglofonní produkci, kde se pirátské vysílání ustavovalo a zaznamenávalo největší ohlas.

V českém prostředí je téma vzhledem historickým i zeměpisným souvislostem útlejší. Zřejmě i proto je téma pirátského rádia u nás zpracované velice málo.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Cílem práce je poskytnout komplexnější pohled na problematiku pirátského rádia s jeho historií a různým místním ukotvením ve světě.

Další cíl práce je pokusit se alespoň částečně popsat tuto problematiku u nás, a to díky rozhovoru s lidmi, kteří v té době ještě československou nelegální rozhlasovou stanicí Rádio Stalin spustili.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod.

Teoretická část:

Piráství a historie;

Vymezení pirátského rádia.

Pirátská rádia ve světě;

Pirátská rádia v Evropě;

Pirátská rádia v Americe;

Další pirátská rádia.

Praktická část:

Rozhovor se zakladateli pirátského rádia v Čechách.

Závěr.

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Publikace a publikované články k tématu pirátského rádia. Analyzované období by se dalo

vymežit zhruba od počátku 60. let 20. století se zásahem až do současnosti. První pirátské rádio, které vysílalo z pobřeží bylo Radio Mercur, to vysílalo do Švédka od prosince 1958. Radio Mercur se stalo inspirací pro mnohé další pokusy, z nichž by se za nejvýznamnější dal považovat počátek vysílání Radia Caroline, které začalo v březnu 1964. V práci budou zmíněny i některé pokusy o pirátské vysílání z bližší minulosti, např. české nelegální Rádio Stalin vysílající od října 1990 či kanadská pirátská rádio Secwepemc Radio, které vysílalo od července 2005.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Komparativní analýza, transkripce polostrukturovaných rozhovorů.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Johns, Adrian: *Pirátsství – Boje o duševní vlastnictví od Gutemberga po Gatese*. Brno: Host, 2013.

Tato práce Adriana Johnse je sondou do historie pirátství až k jeho kořenům. Zabývá se ustavováním knihtisku a jeho dalším vývojem do různých forem a druhů.

Johns, Adrian: *Death of a Pirate – British Radio and Making of the International Age*. New York: W. W. Norton & Company, 2011.

Práce Adriana Johnse, v níž se zabývá již užším tématem a geograficky vymezenou oblastí. Autor popisuje vznik nelegální radiové stanice a její produkce v kulturním prostoru Velké Británie. Sleduje její velké osobnosti a dopad na kulturu a společnost.

Langlois, Andrea – Sakolsky, Ron – van der Zon, Marian: *Islands of Resistance – Pirate Radio in Canada*. Vancouver: New Star Books, 2010.

Kniha poskytuje historický kontext a vhled do problematiky pirátského vysílání pro Severní Ameriku, konkrétně pro Kanadu. Nalezneme v ní popis jednotlivých pirátských stanic, ale například i teorii o pirátů na ustavení komunitního vysílání.

Chapman, Robert: *Selling the Sixties: The Pirates and Pop Music Radio*. London: Routledge, 1992.

Chapmanova práce se snaží dostat čtenáře do zákulisí pirátského vysílání a poskytnout mu tak autentický pohled na věc. Chapman porovnává dvě nezákonné stanice a sociální a politický kontext. Všímá si vlivu pirátského vysílání na rodící se popkulturu.

Harris, Nigel: *Ships in Troubled Waters*. LLC: No Way Publishing, 2009.

Tato publikace je popisem osobních zkušeností Nigela Harrise s pirátským vysíláním. Kniha není objektivní historií rádia Caroline ani jiné stanice, ale je shrnutím autorových pamětí na práci v pirátských rádiích.

Strauss, Anselm L. – Corbinová, Juliet: *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999

Tato práce je základní příručkou a uvedením do metod a praktické aplikace kvalitativního výzkumu, do něhož je možné řadit i komparativní analýzu.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

K tématu pirátských rádií nebyly nalezeny žádné práce.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

Obsah

ÚVOD	2
1. PIRÁTSTVÍ.....	4
2. PIRÁTSKÉ RÁDIO VE VELKÉ BRITÁNII	7
2.1 <i>Piráství a počátky rozhlasového vysílání ve Velké Británii .....</i>	7
2.2 <i>Pirátské vysílání přes hranice.....</i>	13
2.3 <i>Pirátská rádia v mezinárodních vodách .....</i>	25
2.3.1 <i>První pokusy, fáze příprav a projektů .....</i>	25
2.3.2 <i>Realizace a spuštění pirátských rádií ve Velké Británii .....</i>	31
2.3.3 <i>Zlatá éra britských pirátských rádií.....</i>	35
2.3.4 <i>Krize britských pirátských rádií.....</i>	47
2.4 <i>Pokračování britských pirátských rádií .....</i>	49
3. PIRÁTSKÉ RÁDIO VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH	51
3.1 <i>Rané období rozhlasového vysílání a jeho regulace.....</i>	51
3.2 <i>Počátky pirátského rádia ve Spojených státech amerických.....</i>	52
3.3 <i>Americké pirátské vysílání z pobřežních vod .....</i>	53
3.4 <i>Rozmach pirátského vysílání v USA .....</i>	56
4. PODOBNOSTI A ROZDÍLY MEZI PROSTŘEDÍMI.....	65
ZÁVĚR	68
SUMMARY	71
POUŽITÁ LITERATURA.....	73

Úvod

Tato práce si ve formě tezí vymezila snahu o nazření pirátského rozhlasového vysílání ve světě, jeho vzájemné porovnání a jeho porovnání s několika málo pirátskými pokusy u nás. Při rešerších materiálu zabývajících se pirátským rozhlasovým vysíláním se ukázalo nemožné zpracovat takový objem dat a materiálů do formy práce o tomto rozsahu. Zevrubnější zpracování pohledu na pirátství ve dvou velkých státech se zdálo být přínosnější než vybírání náhodných pirátských rádií z různých částí světa bez nazření širšího kontextu.

Z vybraných států se nám zdálo vhodné ponechat především vývoj britského pirátského rozhlasového vysílání, a to proto že mediální systém Velké Británie byl od počátků velmi silně ovlivněn státem. BBC jako státní médium veřejné služby mělo po velice dlouhou dobu nejen nezvykle silnou pozici, ale prakticky aplikovaný monopol na poli vysílání. Britská pirátská rádia, která se snažila být tomuto monopolnímu postavení alternativou, zaznamenala velký úspěch a některá z nich jsou symbolem pirátského vysílání dodnes.

Pro porovnání situace v Británii jsme zvolili druhý stát, který má naopak odlišný mediální systém, Spojené státy americké. Ani USA se svým liberálním přístupem k médiím se neubránílo identifikaci pirátů ve vysílání. Například pokusy s rozhlasovou stanicí, která byla situována na lodi a vysílala z mezinárodních vod, se objevila ve Velké Británii již koncem 20. let. Její fungování však zabránily technické problémy a tento projekt byl pozměněn. V americkém prostředí se však tento koncept objevil jen o pár let později, na počátku 30. let. Byl úspěšně realizován a po dobu čtyř měsíců úspěšně fungoval. I přes tyto kořeny se americké vysílání pirátského rozhlasu dále posunulo jiným směrem. Nejpočetnějším typem se v USA stala menší lokálně vysílající pirátská rádia, která měla své kořeny především mezi radioamatéry.

Vanessa Bastian v Continuum Encyclopedia of Popular Music of the World uvádí, že samotné slovo pirátství je „*odvozené od faktu, že mnoho stanic bylo ukotveno mimo pevninu na lodích, které se nacházely mimo teritoriální vody státu, s cílem obejít právní*

*předpisy.*¹ Toto spojení by se však dalo předpokládat především u pozdějšího typu pirátského rozhlasového vysílání. Pojem pirátství se v rozhlasovém vysílání vyskytuje už od 20. let 20. století, ale jeho užívání se ve Velké Británii a ve Spojených státech amerických z počátku lišilo. S postupem času se však pojem rozhlasové pirátství ustálil na jediném jevu, nezákonném vysílání.

Pirátství v rozhlasovém vysílání se v obou zemích rozvinulo různými cestami. Jisté podobnosti a spojitosti se však mezi těmito dvěma prostředími vysledovat dají. Určitá kontinuita v oblasti pirátských rádií je zajištěna tím, že se provozovatelé často inspirovali předchozími fungujícími podniky. To vedlo ke stálému zdokonalování formální bezúhonnosti provozovatelů a silnějšímu vlivu ve společnosti. V těchto dvou mediálních krajinách nalezneme samozřejmě i rozdíly, které určovalo geopolitické prostředí, ale i předchozí zkušenosti a důraz, se kterým bylo k jednotlivým projektům přistupováno.

---

¹ BASTIEN, Vanessa. Heslo Pirate Radio in SHEPHERD, John (ed.). *Continuum Encyclopedia of Popular Music of the World*. Vyd. 1. New York: Continuum, 2003. ISBN 0-8264-6321-5, s. 447.

1. Pirátství

Primární význam tohoto slova se pojí s námořními lupiči. Sekundární význam, který je pro nás podstatný, je metonymicky přejatý pro jev, při němž se novodobí piráti nezákonně obohacují na úkor někoho jiného. Tento druh pirátství, který můžeme definovat jako vyvlastnění určitého druhu intelektuálních statků, je samozřejmě jev starší než samotné vysílání. Pirátství bylo poprvé pojmenováno již okolo poloviny 17. století a rozšířilo se v mnoha oborech, například v hudbě, v představeních, ale i v medicíně. V období průmyslové revoluce se kromě skupin vynálezců hojně vyskytovaly i hordy pirátů, které čekaly na příležitost, jak jejich nápady a vynálezy zcizit. Tato podoba pirátství byla ve viktoriánské éře internacionálně považována za prohřešek, který mohl mít až globální dopad.

Johns² našel možnou hranici pro ohraničení pirátství spolu s konceptem duševního vlastnictví. Zloději nápadů a technologických vylepšení existovali dozajista už se samotným vznikem prvních vynálezů. V této době však autorství těchto nových změn nebylo nikde zaznamenáváno, a proto se novinky šířily světem, řekněme pro obecné dobro. Koncept duševního vlastnictví vznikl v době náboženských bouří reformace a vědecké revoluce. Jako zlomový bod se tak ukázala jedna z událostí, která ve své době i pro pozdější vývoj hrála zásadní roli – vynález knihtisku Johannesem Gutenbergem. I s knihtiskem byla situace velmi složitá. Začal se rozvíjet jako řemeslo v mnoha dílnách a stále se profesionalizovanějších tiskárnách. Při přetiskování knih vznikal však prostor pro nabourání literárního vlastnictví. Tak začaly vznikat patenty, registry knih (rejstříky) a licence, které měly sloužit pro ochranu autora i tiskaře. Pirátství této doby nebylo jevem proti zákonu, nýbrž spíše proti zásadám poctivého jednání a zaběhlým, dobře fungujícím zvykům. V dobách následujících bylo pirátství považováno částečně za opovržením hodné, ale našli se i tací, kteří se ho zastávali. Piráti se někdy pasovali do role veřejných a společenských obohacitelů. Vydávali knihy za nízké ceny, ale někdy hlavně také knihy, které by jinak nemohly vyjít.

---

² JOHNS, Adrian. *Pirátství: boje o duševní vlastnictví od Gutenberga po Gatese*. Vyd. 1. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7294-711-9.

Neduh pirátství se vyskytoval a vyskytuje v různých podobách a v různých oborech až do dvacátého prvního století. Výrazný rozkvět pirátství se pojí s novým médiem dvacátého století, rozhlasem. Rozhlas s sebou přinesl mnoho nových technologií. S nimi se pojí samozřejmě i nová práva a povinnosti. Vynálezci si nechali patentovat své technologické posuny, posluchači byli povinni platit za obsah, který se vyskytoval v éteru, a v neposlední řadě zde byli vysílatelé, kteří se snažili tento obsah produkovat.

Samotné pirátství v nové éře vysílání se také vyvíjelo a prošlo různými etapami. Ilegální rozhlasové vysílání bylo silným hybatelem společnosti v otázkách kulturních, ale i politických. Například piráti a jejich jednání ve Velké Británii otvírali otázky ohledně tématu, které bylo do jisté míry tabuizované – monopol státního vysílání a legální prostor pro komerční vysílatele. Vývojem prošlo i vnímání toho, co bylo za pirátství považováno. Rozdíl je možné demonstrovat na dvou velkých, vlivných a rozdílných mediálních systémech, Velké Británii a Spojených státech amerických.

Ve Velké Británii bylo pirátství identifikováno od velmi rané fáze rozhlasového vysílání. V první fázi byli jako piráti označováni překvapivě posluchači. Monopolní postavení státního vysílatele British Broadcasting Company vedlo k povinnosti posluchačů platit licenční poplatek za příjem signálu. Ten, kdo poplatek nezaplatil a přesto vysílání přijímal, se stavěl do pozice mimo zákon. Byl označován za piráta.

Oproti tomu ve Spojených státech amerických byli za piráty označováni od počátku vysílatelé. V USA byla od počátku otevřená volná soutěž podnikání a státní média nikdy nedosáhla takového významu jako ve Velké Británii. Zde byli tedy piráty ti, kdo svým vysíláním rušili vysílání jiných licencovaných stanic. Američtí vysílatelé se tedy v podstatě mohli stát piráty, i když měli státem udělenou licenci.

Oba výše zmíněné mediální systémy se s pirátstvím v rozhlasovém vysílání potýkaly takřka od svého počátku. Pirátství se v obou z nich stalo velice nebezpečným problémem, který ohrožoval existenci vysílání, ale zároveň byl i impulzem pro další rozvoj. Obě země byly u utváření kořenů rozhlasového vysílání a jsou velice vlivnými státy dodnes. Srovnání vývoje v USA s Velkou Británií je zajímavé zejména kvůli jeho odlišnosti. Situace ve Velké Británii byla do vysoké míry ovlivněna velice silným vlivem médií veřejné služby. Právě i kvůli slabému postavení komerčních médií zde byli piráti jedinečně populární a oblíbení.

Pirátská rádia, tak jak je známe dodnes a tak jak dosáhla vrcholu své popularity, se však od původního smyslu pirátství v některých zásadních ohledech liší. Dřívější pirátství bylo založeno na profitu z reprodukce – pirátští tiskaři reprodukovali knihy, hudební piráti kopírovali notové zápisy, pirátští inženýři reprodukovali stroje a jiná zařízení. Pirátská rádia a jejich posádky nereprodukovali žádné statky, pouze pouštěli do éteru kýženou hudbu masám. Hlavním problémem zde byla autorská práva obsahu, především hudby, která byla vysílána. I když piráti nahrávacím společnostem v některých případech platili, vztahy nebyly smluvně pojištěné, z čehož vznikaly problémy.

2. Pirátské rádio ve Velké Británii

2.1 Pirátství a počátky rozhlasového vysílání ve Velké Británii

Na počátku 20. let 20. století se rádiové pirátství začalo šířit po britských ostrovech, po kontinentální Evropě i po Americe. Jednou z příčin byly snahy radioamatérů, kteří se často s vysíláním setkali ve své vojenské službě a nyní se pouštěli do pokusů s vysíláním a příjmem rádiových vln. Společně s těmito snahami vznikaly i radioamatérské magazíny jako např. „*Wireless, Amateur Wireless, Modern Wireless, Popular Wireless Weekly*“.³ Tyto publikace byly ve své době velice populární. Johns⁴ uvádí, že měly až stotisícová publika. Mezi odběrateli těchto magazínů byly i vlivné osobnosti, které se zasloužily o rozvoj telegrafie a posléze i rozhlasu, jako byl například Oliver Lodge.⁵

Přicházející myšlenka rozhlasového vysílání se zdála již být technologicky realizovatelná, avšak nesla s sebou dva zásadní problémy. První z nich byla ekonomická udržitelnost tohoto projektu. Počáteční vklad i následné průběžné výdaje byly velmi zásadní. Mezi nutné výdaje se počítalo vybavení studia, zaučení zaměstnanců, kteří budou dále placeni, poplatky za autorská práva a mnoho dalších.

„Samotné hlavní náklady byly více než 100 000 liber, ve skutečnosti se však po zkušenostech z roku 1925 ukázalo, že odhadovaná částka na náklady byla podceněna. Do té doby vysílací podnik vyžadoval minimálně 600 000 liber v ročním obratu (zhruba 30 milionů dnešních amerických dolarů), aby byl životaschopný.“⁶

---

³ JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1 . New York: W . W . Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s . 16.

⁴ JOHNS, Adrian. Tamtéž.

⁵ Sir Oliver Lodge (*1851– †1940) byl britský fyzik, vynálezce a průkopník technologie radiokomunikace.

⁶ JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1 . New York: W . W . Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s . 17. Přeloženo z anglického originálu: *„The capital costs alone were likely to be well over £100,000, and in fact by 1925 experience would show that this was an underestimate. By then the enterprise of broadcasting required at least £600,000 in annual revenue (roughly 30 million in today’s money) to be viable.“*

Jedna z možností, jak udržet podnik v chodu, bylo poskytnout prostor ve vysílání reklamě. V podstatě by šlo o prodej signálu platícím zákazníkům, ale i prodej pozornosti posluchačů rozhlasu reklamním zadavatelům. Pošta, která vlastnila práva o kontrole bezdrátové telegrafie, byla v tomto kroku opatrná, protože nechtěla rozhlas „z vulgarizovat“ reklamou po americkém vzoru. Druhou možností, jak získat finance, bylo financování státu. To se ovšem obdobně nezdálo příliš vhodné kvůli následné závislosti a možnostem ovládat toto nové médium institucí státu.

Druhý problém, který se částečně váže k problému prvnímu, byly interference ve vzdušném prostoru vysílání. Tento problém vedl ve Spojených státech amerických k velké soutěži o vzdušný prostor. Vysílatelé se s těmito problémy setkali především ve velkých městech a vysílání často končilo takřka chaosem. Ve Velké Británii tedy zasahovala státní moc, která měla za úkol předejít interferenčnímu chaosu tím, že omezí rozhlasové stanice, ideálně na jedinou. V rámci zachování otevřenosti tohoto nového média a demokracie by tato stanice neměla být přehnaně komerční, ale ani příliš kontrolovaná státem. Pro tento účel vznikla British Broadcasting Company,⁷ která měla vystupovat jako výrobce přijímačů, ale i jako poskytovatel placeného vysílání, což mělo pokrýt její finanční potřeby.

Mluvíme-li dnes o pirátském rádiovém vysílání, často nám konotace přinesou na mysl jeho zřejmě nejpobláznější formu. Ta byla realizována především v době od konce 50. let a v 60. letech 20. století. Samotný pojem rozhlasového pirátství je však starší. Pohled do historie pirátství v rozhlasovém vysílání sahá takřka až k počátkům moderního rozhlasu. Sir, později i Lord, John Reith, zakladatel a generální ředitel BBC, přišel s vizí rozhlasu, který má informovat, vzdělávat, ale i bavit.⁸ Rozhlas, který již zasahoval čím dál širší společnost, měl v této době po generální stávce být i jakýmsi lékem proti vyvolané social malaise. Rozhlas se všemi svými výhodami však ještě dlouhou dobu nebyl brán vážně. Například v přípravách civilní obrany obyvatel při

---

⁷ Roku 1922 bylo BBC založeno jako British Broadcasting Company, roku 1927 bylo sledem událostí změněno uspořádání a název na British Broadcasting Corporation, což nijak neovlivnilo zaběhlou zkratku.

⁸ BBC pod Johnem Reithem například v neděli dopoledne nevysílalo, aby lidé mohli nerušeně navštěvovat kostel, a v neděli odpoledne byla vysílána pouze klasická vážná hudba.

2. světové válce se s rozhlasem takřka vůbec nepočítalo. Důraz byl kladen pouze na sirény protivzdušného poplachu a na místní informace, i když by rozhlasová výstraha obyvatelstva mohla být podstatně efektivnější.⁹

British Broadcasting Company byla v této době dvojnásobně závislá na svých zákaznících. Ti měli v první řadě zaplatit BBC za zboží při koupi svého přijímače, v druhé řadě si pro legální poslech museli koupit licenci, která je k příjmu vysílání BBC opravňovala. Přestože BBC bylo jediným veřejným vysílatelem, zůstávala zde nedořešená otázka – jaká část vlastníků přijímačů si tuto licenci opravdu koupí? Pracovníci BBC nebyli schopni posluchače s licenci a bez licence rozlišit. Celý tento licenční systém a s ním i budoucnost BBC stály v podstatě na cti a morálce posluchačů. S tímto takřka neověřitelným pravidlem založeným na smyslu pro fair play vznikl nový fenomén, který Frank Gill, prezident Institutu pro elektrotechnické a elektronické inženýrství, označil termínem pirátství.

Piráť měl být tedy člověk, který přijímal rozhlasové vysílání na svém přijímači bez zaplacení licence pro jeho používání. Licence na jeden rok poslechu rozhlasu se dostala k prodeji na podzim roku 1922 a stála zhruba okolo 80 dnešních britských liber. Tato licence však posluchače opravňovala pouze k poslechu kanálu BBC na schváleném přijímači. Nikoli tedy k poslechu BBC na jakémkoli jiném přijímači či poslechu jakéhokoliv jiného obsahu. Oficiální vysílatel byl jediný, v éteru však mohli vystupovat již zmiňovaní radioamatéři. BBC se tak uchýlila k oznámení, že poštovní inspektoři budou navštěvovat domácnosti a kontrolovat zaplacené licence. Marketingový plán pro první rok byl prodat zhruba dvě stě tisíc uživatelských licencí. Tyto praktiky a celkově monopolní postavení BBC na rozhlasovém trhu začaly pomalu vzbuzovat i nesouhlasné názory formující se opozice, která se pomalu ozývala z řad veřejnosti, tisku, ale i z parlamentu. V této situaci nebylo příliš dobře odhadnutelné, jak poctiví lidé budou a jak se celá situace pro BBC vyvine. Kdyby se lidé uchýlovaly k pirátským praktikám, které v podstatě nebyly ověřitelné, protože výstrahy BBC o podomních inspektorech byly takřka prázdné, byl by osud BBC velice ohrožen.

---

⁹ *Počátky BBC*. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016].

Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/czech/specials/934_bbc_history/index.shtml.

V této době se do chodu BBC více zapojil jeho zakladatel a generální manažer John Reith.¹⁰ Tato osobnost stála i u přerodu původní BBC v korporaci. Stav se pod jeho vedením pomalu zlepšil, ale budoucnost byla stále ohrožená. Na počátku roku 1923 bylo prodáno pouze sedmdesát pět tisíc posluchačských licencí, což bylo stále zhruba o sto dvacet pět tisíc licencí méně, než byl prodejní plán z předchozího roku. Při tomto počtu zakoupených licencí odhadovali zástupci pošt počet pirátských posluchačů až na půl milionu. Americký magazín *Radio Broadcast* rok poté odhadoval počet pirátů až na dva a půl milionu. Vláda při pohledu na tato čísla vydala zákon, který hrozil až dvanácti měsíci ve vězení pro pirátské posluchače. Ani tato výstraha však příliš nezměnila stávající vývoj, který byl i nadále bez větší možnosti kontroly občanů. Ti se pirátství vyhnuli díky mezeře v zákoně, kterou jim poskytl statut experimentátora.

Experimentátoři si nebyli povinni platit licenci. Mohli vynalézat a testovat, nikdo však nepočítal s tím hlavním – že budou poslouchat hlavní kanál. Tak přišlo vedení pošt s novou licenci, která byla přímo označena jako experimentátorská. Její cena byla stejná, ale lidé, kteří se považovali za vynálezce, mohli hlavní vysílací kanál přijímat na vlastním zařízení. Ušetřili si tak pouze platbu BBC za sériově vyrobený přijímač.

Veřejnost tento krok přijala kladně. Ze sedmi tisíc experimentátorů v roce 1922 se po několika měsících jejich registrovaný počet šplhal až k padesáti tisícům. S nárůstem prodaných experimentátorských licencí však stále více stagnovaly počty prodaných obyčejných licencí. Nejvíce na této změně tedy trčila samotná BBC, která si vynutila další změnu. Bylo nutné oddělit od sebe experimentátory, kteří chtěli opravdu zkoumat a posunovat vysílání dále, a piráty, kteří pouze poslouchali BBC na jiném než oficiálním přijímači. První řešení mělo za vynálezce označit pouze ty, kteří měli znalosti v tomto oboru a opravdu vlastnoručně sestavili svůj přijímač. Reakce byla opět rychlá, vznikly takzvané pirátské firmy, které prodávaly občanům hlavní součástky spolu s návodem na jejich sestavení do funkčního přijímače. Tato inovace zákona tedy nepomohla stejně jako následný pokus rozdělování žadatelů o experimentátorskou licenci do určitých skupin.

---

¹⁰ *This is the BBC*. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]
Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/historyofthebbc/research/culture/reith-5>.

Do tohoto prostředí vstoupil z vedení pošty William Joynson-Hicks,¹¹ který byl velmi skeptický k monopolnímu postavení státního BBC. Předvídal, že postavení druhé, konkurenční společnosti na trh by mohlo pomoci celé situaci, do které se rozhlasové vysílání v Británii dostalo, a zasloužil se o vznik výboru pro dohled nad vysílacím systémem. Tomu posléze nebylo dovoleno ohrozit monopol BBC, ale chránil zájmy občanů experimentátorů proti zájmům vysílatelů.

Návrh na řešení situace, se kterým přišel Frederick Sykes,¹² zahrnoval zrušení experimentátorské licence, která by měla být nahrazena konstruktéřskou licencí. Ta v sobě nenesla dřívější konotace vědeckosti a měla být sjednoceným poplatkem pro všechny. Tento předpoklad počítal i se zřízením volného trhu v oblasti přijímačů. Obě strany mohly cítit alespoň částečné vítězství – experimentátoři byli i se svými pokusy včlenění mezi běžné posluchače a zástupci státní moci měli jasné pravidlo, podle kterého mohli začít stíhat nově definované piráty.

Nová opatření s sebou přinesla pozitivní změny v prodeji konstruktéřských licencí. Dosavadní prodeje se v několika dnech zpětinasobily. Tím se alespoň částečně vyřešil problém občanského krytí za experimentátory, ale stále zde zůstávala původní hrozba pirátství, které již bylo jasněji definované, nikoliv však vyřešené.

S jasnou definicí vznikl prostor pro boj s pirátskými posluchači. Nejdříve vznikaly kampaně proti pirátství, poté se i vyvinuly první protipirátské technologie. Tato problematika mohla zasáhnout přímo i domácnosti obyčejných lidí, protože pirátští posluchači byli často příčinou interferencí, které činily rádio neposlouchatelným pro celé široké okolí. Tak vznikly pojízdné vozy vybavené anténou, která měla případné interference zachytit. Podle nich bylo dále možné alespoň částečně lokalizovat piráta. Takto vybavené vozy se však dostaly do ulic pouze dva a vzbudily spíše veřejné diskuze o tom, zda opravdu fungují.

Dalším bodem, který by se dal spojovat s rebelstvím v přijímání rozhlasového signálu, bylo porušování představy BBC o tom, jak poslouchat rádio. BBC pod

---

¹¹ Sir William Joynson-Hicks (1865–1932), známý také jako Jix, byl britský politik vystupující za Konzervativní stranu.

¹² Sir Frederick Sykes (1877–1954) byl veterán z první světové války, kde sloužil u letectva, a posléze i politik za Konzervativní stranu.

Reithovým vlivem byla jakousi osvětovou misí, která měla probíhat skrze rozhlas. Vysílání se mělo řídit zaběhnutými milníky roku, kterými měly přirozeně být hlavně svátky. BBC tak šířila vysokou kulturu mezi své posluchače, kterými často byli i zástupci střední a dělnické třídy. Otázkou však zůstávalo, jakým způsobem posluchači poslouchají. BBC přiřkla rozhlasu velice podstatnou roli a jeho poslouchání nebylo pouhou pasivní odpočinkovou činností. Recepce rozhlasu nebyla jeho vysílateli prezentována jako doprovodná činnost. Není možné tedy brát v úvahu vysílání pouze jako kulisu či společnost k prolomení ticha o samotě. BBC dokonce vydala příručku, která měla učit správnému poslechu.¹³ Příručka vedle návodu k správné recepci obsahovala i částečné shrnutí ročních aktivit BBC. Čtenáři se zde například mohli dočíst, jak byly použity peníze, které vzešly z platby licencí apod.¹⁴ Zacházení s přijímačem bylo titulováno dokonce až uměním. Jednou z podmínek správného používání byla například selektivita programů. Poslech tedy měl být vždy cílený, nikoliv nahodilý. Johns¹⁵ uvádí, že se v průvodci vyskytovaly formule jako například, že by byla chyba vysílání, pokud by jedinec byl zainteresován v celém denním programu, anebo že je lepší sedět v tichu, než naslouchat programu, který by jedinec neoceníl.

Program byl rozmanitý a byly zde snahy o udržení určité vyváženosti, aby si v něm mohly najít prostor i menší zájmové skupiny. Reithovým cílem bylo vytvořit z jednotlivých skupin jedno široké publikum.¹⁶ Všechny tyto podmínky byly stále ovlivněny monopolem BBC v rádiovém vysílání, který si společnost bránila a obhajovala ho svou snahou o obecné dobro společnosti. Tento vyvážený stav by

---

¹³ *BBC Handbook 1928*. London: BBC, 1928. Podobné publikace vycházely poté každoročně až do roku 1987.

¹⁴ VERRILL, Matt. Looking Back At The 1928 Handbook. [online]. 10. 4. 2013. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/blogs/aboutthebbc/entries/261c0878-e6f4-3bde-8be8-8a888b03306c>.

¹⁵ JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W. W. Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s. 28.

¹⁶ Zde je příhodné uvést původní anglické výrazy. Přestože obě slova by se do češtiny dala přeložit jako publikum, v původním znění je možné cítit drobné niance. „[...] different ‘publics,’ [...] into one audience“. JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W. W. Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s. 28.

komerční vysílatelé narušili. Předpoklad vyváženého vysílání pro různé části publika, které poslouchají právě jen jim určený obsah, by však mohl být platný pouze při „správném“ poslechu podle BBC, což byla pouze teoretická představa.¹⁷

Problematické ovšem nebylo pouze, jak člověk rozhlas poslouchá, ale také, co v něm poslouchá. Pokud tedy vlastník přijímače, který mohl zakoupit od samotné BBC, přeladil na vlnách na jinou stanici, stával se pirátským posluchačem. Toto ustanovení vycházelo z licence, kterou si majitelé museli pořídit spolu s vysílačem. Porušování této vyhlášky však bylo prakticky neprokazatelné a nepostižitelné.

British Broadcasting Company koncem roku 1926 ukončila působnost a s počátkem roku 1927 změnila svůj název na British Broadcasting Corporation. Změny v uspořádání společnosti nejsou pro tuto práci příliš důležité. British Broadcasting Corporation však přestala vyrábět rádiové přijímače a nedržela již patent v tomto ohledu. Z dřívějšího vysílatelé vyváženého obsahu pro různá publika se stala především médiem veřejné služby. BBC, která si stále držela svůj vysílací monopol, si nyní vytyčila misi, a to obecně povznést britskou kulturu skrze rozhlasové vysílání.

2.2 Pirátské vysílání přes hranice

Ve třicátých letech stále přetrvával problém pirátství, a to především kvůli samotné povaze rádiového vysílání. Vlny, které putovaly do přijímačů, nebylo možné nijak ohraničit, zakázat jim překračovat hranice domů neplaticích občanů. Tudíž fenomén pirátství pokračoval společně s dalším rozvojem rozhlasového vysílání. Tento předpoklad popírá i samotný koncept monopolu BBC v rozhlasovém vysílání ve Velké Británii. Rozhlasové vlny jednoduše nebylo možno zastavit na státních hranicích.¹⁸

Již v této době, přesněji roku 1928, se setkáme s prvními pokusy o vysílání z moře na pevninu. Daily Mail si pronajal loď se jménem Ceto s plánem vybavit jí vysílačem

---

¹⁷ K naplnění těchto představ došlo například při poslechu edukačního programu rozhlasu ve školách. Žáci v tichosti poslouchali právě jen obsah, který byl určený právě jim.

¹⁸ Při tomto pohledu by se dalo polemizovat, zda monopol BBC vůbec někdy existoval, protože obyvatelé Británie mohli přijímat komerční rozhlasové vysílání ze zahraničí ještě před samotným vznikem BBC. Ale s pozdějšími vyhláškami byly legální možnosti stanoveny pouze na vysílání státní BBC.

a spustit vysílání populární hudby, které bude dostupné na britské pevnině. Tento projekt se však setkal s technickými problémy, a tak byl vysílač zaměněn za uskupení velkých reproduktorů. Ceto se následně pohybovala okolo pobřeží, odkud hlasitě vysílala hudbu pro lidi, kteří si užívali volna na plážích. Tato produkce nebyla ideální. Hudba se v prostoru několika stovek metrů rozléhala, kvalita byla závislá i na povětrnostních podmínkách a podobně. Tento odvážný krok Daily Mail však vyvolal značnou publicitu a další vysílatelé na sebe nenechali dlouho čekat. Pirátské praktiky byly však stále spíše spojeny s vysíláním z pevniny. „*Noviny informovaly o několika událostech ve 30. letech 20. století, kdy byly odhaleny takzvané pirátské stanice na pevnině; jedna z nich se ohlašovala jako ‚Starý pirát (The Old Pirate)‘.*“¹⁹

Dalo by se říci, že právě zde jsou kořeny tohoto druhu pirátství. Tedy ilegální rádiová produkce, která vznikla jako důsledek nedostatku kultury či zábavy především pro mladší generaci. Pirátská rádia byla prostorem, kde se i ve státě ovládaných médiích mohla šířit populární hudba, později zejména rock’n’roll, který legální rádia té doby prakticky nevysílala.²⁰

Koncem 20. let a ve 30. letech se soukromá komerční rádia velice rozmohla. První pokusy o komerční vysílání na britské území ze zahraničí se datují do roku 1919. Tehdy přicházely rádiové vlny z Nizozemí za podpory Daily Mail. Další vysílatelé vznikali časem a jejich vybavení bylo mnohdy modernější než vybavení samotné BBC. Tito vysílatelé se nesnažili skrývat. Svůj vysílací plán dokonce publikovali pro své posluchače v týdeníku *Radio Pictorial*. Tyto rozhlasové stanice měly licenci v zemi, z níž vysílaly, a proto bylo jejich označení jako pirátských možné pouze z britského pohledu. Nicméně vysílání do země, v níž je rozhlas ovládaný monopolním zprostředkovatelem, bylo problematické a BBC ho za pirátské označovala.

První komerční rádia, která vysílala svůj obsah cíleně i do Velké Británie, byla vzhledem k výhodné pozici situována ve Francii. Jmenujme například Radio Paris se

---

¹⁹JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W . W . Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s . 38–39. Přeloženo z anglického originálu: „Newspapers reported several occasions in the 1930s when so-called pirate stations on the mainland were detected; one of them actually billed itself as a ‘The Old Pirate’.“

²⁰ Například britské BBC vysílalo populární rock’n’rollové skladby pouze v instrumentálních úpravách svého orchestru.

svým vysílačem na Eiffelově věži, který následně převzal stát pro své vysílání veřejné služby, nebo Radio Toulouse, které používalo nelegálně výkonný vysílač, který způsoboval rušení části vysílání BBC. Interference s vládním vysíláním zapříčinily první pokusy o regulaci rozhlasového vysílání z jiných států.

Snahy o vysílání přes hranice jsou spojeny například se jménem Leonarda Pluggea, který právě anglické vysílání z Francie, ale i Irska či Španělska pod záštitou International Broadcasting Company koncipoval. Program byl většinou zaštitěný některou z britských společností a obsahoval vyjma populární hudby i velice populární soap opery. Plugge si nejdříve pronajímal prostor ve vysílání u stanic, které měly silné vysílače. Následně s pomocí IBC spustil projekt s názvem Radio Normandie. Vysílání bylo velice úspěšné. Spolu s komerčním úspěchem se stanice dále rozvíjela a více se zapojovala do tvorby vlastního obsahu. Právě díky vlastní tvorbě se stala silným konkurentem BBC. Tuto éru plnou úspěchů ukončila až druhá světová válka. Vysílač nejdříve přebrala francouzská vláda pro armádní účely a posléze jej ovládali nacisté, kteří touto cestou vysílali svou propagandu do Velké Británie. Po válce se již fungování této rozhlasové stanice nepodařilo obnovit. Radio Normandie bylo silnou opozicí BBC, avšak jeho statut pirátského rádia by se dal vnímat pouze z britské strany. Veškeré jeho počínání bylo ve francouzských zákonných limitech. Stanice vysílala z pobřeží Francie, kde měla právoplatnou licenci. Problematika šíření rozhlasových vln přes moře a národní hranice nebyla nijak postihnutelná. Pirátství se dopouštěli posluchači, kteří na svých přijímačích licencovaných pro BBC ladili i jinou stanici.

Zcela odlišný případ, pokud bychom na věc pohlíželi z hlediska zákonnosti, je zřejmě nejslavnější pirátská stanice, která vysílala mezistátně, Radio Luxembourg. Tato stanice vznikla z radioamatérských pokusů bratří Anenů, které začaly v roce 1923. O rok později již vysílali z Lucemburku především hudbu do okolí. Později se hlavní lucemburská stanice dostala i pod patronát státu a její vybavení se zlepšovalo a síla vysílačů se zvyšovala. Roku 1928 François Anen přijal od francouzského Radia Toulouse vycházející vysílač, který byl však silnější, než jaký si do té doby mohlo Radio Luxembourg dovolit.²¹ Tato spolupráce fungovala zejména i proto, že

---

²¹ History of Radio Luxembourg and its English service. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.radioluxembourg.co.uk/?page_id=2.

francouzská vláda obeznámila občany, že od 1. ledna 1933 budou všechny soukromé rozhlasové stanice spadat pod pravomoci státu. Tak se francouzští vysílatelé snažili hledat i příležitosti za státními hranicemi.

Radio Luxembourg je možné označit za pirátské zejména kvůli jeho naprosté nezávislosti na snahách o internacionální regulaci vysílání, které se rodily počátkem 30. let 20. století. Původní myšlenka si brala za cíl rozdělit celý evropský prostor frekvencí rozhlasového vysílání. Média se však stále modernizovala a s nárůstem stanic a vysílatelů nebylo možné licencovat frekvence podle doby, v níž si na ní jednotlivé stanice začaly klást nárok. Místo toho vznikla Mezinárodní vysílací unie, která měla za úkol regulovat frekvence a udělovat licence tak, aby nedocházelo k interferencím. Hlavním hráčem, který určoval pravidla na poli této unie, byla BBC. Je logické, že BBC se nesnažila pouze o předcházení interferencím ve vysílání, ale hlavně si tímto způsobem upevňovala vlastní pozici. Po zkušenostech s konkurenčními komerčními stanicemi z kontinentální Evropy z předchozích let byla pro BBC tato situace a možnost zákonně omezit jiné vysílatele velice výhodná. BBC se nadále domáhala na Mezinárodní vysílací unii co možná nejpřísnějších pravidel pro přeshraniční vysílání. Ta byla posléze formulována a následně i aplikována. Zazněla tak obecná ustanovení o nemožnosti komerčního vysílání do jiné země v rámci udržení dobrých mezinárodních vztahů. Dalším zpřísněním bylo, že prostor ve vysílacích frekvencích neměl být udělen státu, ale konkrétní stanici. Tomuto nařízení vzdorovalo právě Lucembursko, odkud následně začalo vysílat Radio Luxembourg velice silným vysílačem na frekvencích, které mu nebyly oficiálně přiděleny. V této době se tak stalo prototypem pirátského rádia.

Z původního vysílání v různých jazycích v různé dny se ustálilo pravidelné anglofonní vysílání. Sekci Radia Luxembourg, která vysílala v anglickém jazyce, řídil Stephen Williams, který byl i u počátků pirátského vysílání z lodi Ceto. Podobně jako dříve Radio Normandie se i Radio Luxembourg stalo zajímavé nejenom pro posluchače, ale i pro zadavatele reklamy, kteří cílili na britskou společnost. Byly jimi především velké londýnské společnosti.

Tato pirátská stanice na počátku 30. let založila i vlastní Symfonický orchestr Radia Luxembourg, který obohacoval její vlastní tvorbu. V roce 1933 spustilo

Luxembourg pravidelné vysílání na dlouhých vlnách do Francie a Německa. To bylo možné i díky nejsilnějšímu vysílači, který v Evropě tou dobou fungoval. Po zestátnění převážně francouzských vysílačů, které vysílaly na území Velké Británie, se investoři snažili najít dostatečnou náhradu. Tou Radio Luxembourg bylo. Nejdříve se jeho anglofonní vysílání krylo s vysíláním Radia Paris, které však bylo krátce poté umlčeno. Hlavním proudem mezinárodního vysílání se pro britské posluchače stalo Radio Luxembourg. Mezi opozičními hlasy proti této pirátsky vysílající rozhlasové stanici nejsilněji zaznívala BBC, která chtěla chránit svůj monopol. Vztahy mezi těmito dvěma společnostmi byly napjaté. Za takřka skandální by se dal ve své době označit přestup jednoho z prvních britských diskžokejů Christophera Stonea ze státní BBC k pirátské konkurenci z Radia Luxembourg. Tímto svým krokem se roku 1934 dostal na seznam zakázaných umělců, stejně jako všichni britští umělci, kteří spolupracovali s Radiem Luxembourg.²²

Dalším možným problémem, kterým opozice argumentovala, byla vlnová délka, na níž mohlo docházet k interferenci s linkami britských vzdušných sil. Problematické bylo i nerespektování vysílacího plánu z konference v Lucernu, podle něhož měla být tato frekvence vyhrazená jinému vysílateli. Tento problém se objevoval i nadále, poté co Luxembourg změnil svou vysílací frekvenci. Piráty nebylo však v podstatě možné výrazněji trestat či donutit frekvenci změnit. Dalším krokem, který BBC proti pirátskému vysílání podnikla, byla snaha o potlačení výskytu programu Radia Luxembourg v britském tisku. Reakce na rozhlasové vysílání skrze tisk se opakovala i později v boji o reklamu. Rozhlas si ve 30. letech v reklamním prostoru konkuroval především s tiskem. Tisk měl v této době výhodu pro zadavatele především v ověřitelnosti svých publik a dat o nich. Pro sledování dat ohledně tisku se v této době ustalovaly odborné metody. Ty by se daly zahrnout pod nastupující prostor ve výzkumu trhu. Oproti tomu otázky, jako například „kdo poslouchá rozhlas“ nebo „jak poslouchá rozhlas“ se v této době jeví řešitelné velice obtížně, či takřka vůbec. Zadavatelé reklamy se tak u rozhlasu nedozvěděli v podstatě nic o efektivitě svého sdělení.

---

²² History of Radio Luxembourg and its English service. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.radioluxembourg.co.uk/?page_id=2.

Rozhlasové publikum bylo navíc rozděleno na publikum legálního rozhlasu, tedy BBC, a publikum ilegálního pirátského vysílání. International Broadcasting Company se tak rozhodla pokusit se zjistit více o publiku rozhlasu. Tímto úkolem pověřila London School of Economics. Výzkumem se zabýval Arnold Plant ze zmiňovaného institutu. Plant metodou dotazování získával data o posluchačích, ale například i o jejich geografickém zasazení. To hrálo roli zejména kvůli rozvrstvení posluchačů v závislosti na pokrytí vysílatelů. Výsledky z března 1938 ukázaly, že britští občané poslouchají BBC, ale stejně tak i čtyři soukromé vysílatele – nejsilnější Luxembourg, Normandy, Paris a Toulouse. Monopol BBC se tak ukázal jako pouhý teoretický předpoklad, v němž se přihlíží pouze k legálním praktikám. Stejně tak Plant dokázal, že u posluchačů jednoznačně vítězí nedělní zábavný program soukromých pirátských stanic oproti převážně nábožensky založenému obsahu, který vysílala v neděli BBC. To do velké míry změnilo pohled na publikum. Posluchač už nebyl tolik vnímán jako občan, ale vzrostla zde role tržní ekonomiky a důraz na něj byl kladen více jako na spotřebitele. V ne příliš příznivé době pozdních 30. let se ve společnosti ozvaly hlasy, které přirovnávaly monopolní BBC ke kulturnímu diktátorství a její vliv ve společnosti až k fašizujícím tendencím. Misi BBC někteří kritici definovali jako podávání obsahu, který si BBC myslí, že divák chce, nikoliv takového, který opravdu divák chce. I v reakci na tyto problémy se BBC zavázala k vydání vlastního výzkumu, který zadala Robertu Silveymu z reklamní agentury London Press Exchange. Tak BBC skrze svůj rozhlasový magazín *The Listener* oznámila zcela nový posluchačský výzkum. Výsledkem pak byla práce Jenningsové a Gilla s názvem *Broadcasting in Everyday Life*²³ z roku 1939. Tato publikace však nebyla tak konkrétním výstupem výzkumu jako práce Plantova. Otázky výzkumu se zabývaly hlubšími a spíše filozofickými úvahami o možnostech, rozvoji a využití rozhlasu.²⁴ Práci zřejmě částečně ovlivnil zadavatel tohoto projektu a výsledky vychází zřetelně podle záměrů BBC. Například autoři přišli

---

²³ JENNINGS, Hilda, GILL, Winifred. *Broadcasting in Everyday Life: A Survey of the Social Effect of the Coming of Broadcasting*. London: BBC Publications, 1939.

²⁴ Otázky nebyly tak přímé a konkrétní jako v předchozím Plantově výzkumu. Respondenti se setkali s obecnějšími otázkami „jako zda poslouchání rozhlasu narušuje třídní hranice ve společnosti nebo zda vytváří rozhlas poslušného vnímavého posluchače, nebo naopak spíše rozvíjí kritické schopnosti a poskytuje kreativní podněty.“

s výsledkem, že dělnická třída v Bristolu takřka rozhlas nepoužívá pro zábavu a převážně jej užívá pro kritické a kreativní rozvažování. Tento výzkum měl tedy hlubší význam pouze pro BBC, která jím mohla podepřít své hypotézy o „správném“ používání rozhlasu mezi posluchači.

Zajímavostí je, že pirátství, které britské vládě působilo dlouholeté problémy a které v počátcích rozhlasového vysílání BBC ohrožovalo samotnou její existenci, se posléze stalo pro BBC inspirací. V roce 1939 BBC uvedla komediální rozhlasovou show s názvem *It's That Man Again*.²⁵ Tento komediální seriál se vysílal jednou týdně a ve 40. letech se stal jedním z nejpopulárnějších programů podobného typu. Hlavní hrdina, kterého ztvárnil komik Tommy Handley, byl v podstatě diskžokejem na palubě lodi, odkud pirátsky vysílala soukromá rozhlasová stanice. Po pár úvodních dílech však scénáristé usoudili, že pirátská rozhlasová stanice není nejvhodnější prostředí pro seriál odehrávající se ve dnech válečného konfliktu.²⁶

Popularita Radia Luxembourg však stále rostla a na konci 30. let dosahoval počet posluchačů až okolo čtyř milionů.²⁷ Díky jednomu z nejmodernějších a nejvýkonnějších vysílacích zařízení se i kvalita programů a přenosů stále zlepšovala. Po vypuknutí druhé světové války, když Lucembursko vyhlásilo neutralitu, byli vysílatelé vládou požádáni o přerušování vysílání, ke kterému později také došlo.

V této době se vývoj rozhlasového vysílání do jisté míry podmaňuje předválečným okolnostem. Zajímavou osobností v této době byl Peter Pendleton Eckersley. Ten byl už z dřívější doby znám jako šéfinženýr ve službách BBC. Jeho vynálezem bylo například takzvané „wired wireless“. Šlo o technologické zlepšení s možností vysílání více obsahů na jedné frekvenci bez vzájemného rušení. Eckersley se později dostal do mezní situace, když pro rozvoj svého plánu přijímal podporu ze strany Velké Británie, ale částečně i od nacistického Německa. Jeho projekt nesl krycí název

²⁵ *Can I Do You Now, Sir?* [online]. [Viděno dne 2. 5. 2015].

Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/liverpool/localhistory/journey/stars/tommy_handley/itma.shtml.

²⁶ Hlavní hrdina se v dalších dílech seriálu stal ministrem pro zhoršení a tajemství. Jako hlavní prostředí, v němž se odehrával děj, byly vybrány kanceláře.

²⁷ History of Radio Luxembourg and its English service. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]

Dostupné z: http://www.radioluxembourg.co.uk/?page_id=2.

Gemona a do značné míry se podobal komerčním konkurentům BBC, jako byli Radio Normandie nebo Radio Luxembourg. Při hledání vhodného místa, kde by položil kořeny své stanice, procestoval mnoho míst, ale nakonec se jako ideální pro vysílání do ostrovní Británie ukázalo technologicky zdatné Německo. Německo s sebou v této době neslo mnohem více nebezpečí než kdy dříve. Hitler, který se prodíral k moci, alespoň v počátku své politické kariéry imponoval různým osobnostem nejen v Německu. Někteří z těchto obdivovatelů se vyskytovali i v okruhu přátel okolo Eckersleyho.²⁸ Zda došlo později k blízké spolupráci s Oswaldem Mosleyem a stávající Britskou unií fašistů zřejmě zůstane otázkou. V počátcích Eckersley zřejmě nebyl zrovna přesvědčený fašista, ale touto formou, dnes by se snad dalo říci mediálního experta, spolupracoval s krajní pravíci a snažil se rozvinout komerčně úspěšnou stanici. Spojení takřka profašistického ilegálního rádia a nacistického Německa by se tak zdálo nasnadě, ale ministr propagandy Joseph Goebbels odmítl spolupráci s jakýmikoliv stanicemi, které nebudou pod přímou kontrolou Třetí říše. Toto stanovisko se změnilo s anšlusem Rakouska a vypuknutím války. V Berlíně tak vznikla společnost Gemona AG, jejíž většinovým vlastníkem byla německá pošta, a z Británie jí řídil právě Eckersley. Role, kterou pro tuto společnost hrála krajní pravice, nebyla veřejně proklamována a všichni zúčastnění se ji snažili držet v tajnosti. Tyto události mají však i svou druhou stránku. V téže době, v níž byl Eckersley ve spojení s Mosleyem a vysokými nacistickými příslušníky, byl Eckersleyho plán rozvíjen a přisvojován i z druhé strany barikády. Se spojenci se Eckersley dostal do kontaktu prostřednictvím společného výboru pro vysílání s názvem Joint Broadcasting Committee (JBC), který vznikl roku 1937. Pro Brity byla vysílací stanice s názvem Gemona velice lukrativní zejména proto, že by mohli ovládat vlastní stanici, skrze kterou by byli schopni bez velkých problémů vysílat do Německa, ale i do širšího okolí. Vysílač projektu Gemona měl podle plánu stát i na území samotného Německa. Britové měli za to, že bude sloužit pro pirátské ilegální vysílání do Říše.

---

²⁸ Byli to například stoupenci britských fašistů okolo Sira Oswalda Mosleyho, který touto dobou formoval Novou stranu, a další lidé, kteří se scházeli v londýnském bytě Eckersleyho manželky. Například Wyndham Lewis, který v opojení Hitlerovým nástupem pracoval na sympatizující knize o tomto vůdci. S Mosleyem zůstal Eckersley v kontaktu i později, když Mosley zakládal Britskou unii fašistů.

Eckersleyho vysílání začalo jako vysílání komerční stanice a po několik měsíců fungovalo. Až do chvíle jejího fungování vlastně nebylo ale pořádně jasné, jaký je vlastně Eckersleyho další záměr se stanicí. Je zřejmé, že stanice měla být používána jednou z velmocí k pirátskému ilegálnímu vysílání na území státu druhého. Bez tohoto záměru by v této době nebylo možné podobný projekt realizovat. Nebylo však zřejmé, zda její provozovatel využil nacistické pomoci ve prospěch Britů, nebo právě naopak. Stejně tak obtížně se dá spekulovat o tom, jaké byly vlastně skutečné Eckersleyho cíle. Nejspíše nešlo o přílišné ideologické zatížení a tento jedinec se snažil pouze ze svých příležitostí vytěžit co nejvíce prostředků. To se mu dařilo, ale obě zneprátelené strany by po jeho zradě mohly být velice nebezpečné. Doba, po kterou Eckersley dokázal vydržet nevyhraněný a po kterou jeho další záměr nebyl zcela zřejmý, však nemohla vydržet nekonečně. Blížila se chvíle, kdy bude lapen do svých plánů, v nichž se kříží záměry dvou velice mocných státních celků.

Krátce poté byl Eckersley povolán ke schůzce s nacistickým zástupcem, který mu sdělil, že plán Gemonia (z nacistického pohledu) byl zrušen. Celá tato akce byla s okamžitým účinkem ukončena a nacisté přebrali vládu nad dokončenou stanicí pro vlastní potřeby. Eckersley se snažil toto rozhodnutí změnit, ale z nacistické strany bylo pevné a neměnné. Tento fakt možná zachránil Eckersleymu život, protože díky nacistickému zásahu nemusel být v Británii považován za kolaboranta. Situace se ukázala jako jasně vyřešená. Nacisté přebrali vysílač, který následně po invazi do Polska přejmenovali a začali ho naplno využívat pro své propagandistické vysílání do Velké Británie.

Od samotného počátku 30. let 20. století to nebyla pouze BBC, kdo se snažil dožadovat přísnějšího dodržování příhraničního vysílání. Velkým zastáncem a vymahačem vyhlášky bylo právě Německo. Už od počátku 30. let německá vláda bojovala proti přeshraničnímu vysílání ze sousedního Polska. I nacistické Německo poté stálo pevně za svými stanovisky v boji proti vysílání zpoza hranic. V totalitním státě, v němž byly opoziční skupiny vyhoštěny ze země, se rozhlasové vysílání ze zahraničí automaticky stávalo vhodným útočištěm pro nepřátele režimu. Pirátské vysílání, ale i přijímání rozhlasového vysílání pirátských stanic tak dosáhlo nového stupně nebezpečnosti. Nyní již nebyla řeč o právních sankcích a případných finančních

pokutách, ale v totalitním Německu se poslech nepřátelského pirátského rozhlasu trestal až smrtí. Vhodným příkladem může být německý inženýr Rudolf Formis. Ten byl jedním z největších radiotechnických odborníků své doby. Pracoval jako technický ředitel rozhlasové stanice v Německu, odkud byl po nacistickém převratu propuštěn. Později uprchl z Německa a jeho cesta skončila v Československu, kde se snažil pomoci dr. Otto Strasserovi, který odsud řídil své konkurenční nacionalistické hnutí. Formis si dal za úkol zprovoznit zde vysílač a vysílat přes hranice do Německa. O tom, jak toto vysílání nacisty zasáhlo, svědčí i několik urgování, která přišla ve velmi krátké době z Německa ohledně řešení tohoto problému. Nakonec byla vyslána skupina německých vojáků, která vysílačku v hotelu Záhoří vypátrala a inženýra Formise na místě zavraždila.²⁹

I přes hrozící vysoké tresty byl poslech zahraničního rozhlasu lákavý, a proto se mu Němci snažili předcházet tím, že zkonstruovali a masově distribuovali takzvaný „lidový přijímač“.³⁰ Tento přístroj byl schopný přijímat pouze jednu nejbližší regionální stanici a jednu národní stanici, která vysílala na dlouhých vlnách.

Britská vláda se spolu s BBC, která od počátku svého rozhlasového vysílání bojovala proti pirátům, v této době v podstatě stala sama pirátským vysílatelem. Britové dále využili spojení s tajnou zpravodajskou službou Secret Intelligence Service (SIS), která dostala za úkol zprostředkovat projev premiéra Nevilla Chamberlaina skrze rozhlas německým posluchačům. Po dlouhých letech bojů proti pirátství bylo logicky nemožné použít k tomuto účelu přímo služeb BBC. Britská vláda se tak skrze Secret Intelligence Service tajně spojila s nejlivnější pirátskou stanicí, kterou nebyl nikdo jiný než Radio Luxembourg. Koupila si vysílací čas v jeho programu a projev odvysílala. Tato služba fungovala, a tak se Luxembourg stal po jistou dobu hlavním kanálem, kterým se britská vláda mohla spojit s německými posluchači. Dokonce i technická stránka vysílání fungovala naprosto totožně jako při dřívějším nepolitickém vysílání. Záznamy byly nahrány v Londýně a poté cestovaly do Lucemburska, kde byly použity do éteru. Radio Luxembourg tak nyní sloužilo propagandistickým účelům. Právě toto

---

²⁹ Příběh Ing. Formise. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Čerpáno z CÍLEK, Roman. *Výstřely v hotelu Záhoří*. Brno: MOBA, 1995. ISBN 80-7173-853-0 . Dostupné z : <http://www.slapy.cz/okoli/formis.html>.

³⁰ V němčině tento přijímač Goebbels nazýval Volksempfänger.

využití ilegální stanice britskou vládou byl jeden z hlavních důvodů, proč v této době i přes částečné úspěchy utichla antipirátská kampaň ze strany BBC.

Používání Radia Luxembourg nebylo však jedinou cestou, jak vysílat do Německa. Joint Broadcasting Committee se snažil otvírat nové možnosti pro zahraniční rozhlasové vysílání. Neměl přímo konkurovat Radiu Luxembourg, ale hledal další možné kanály pro přímé vysílání do různých oblastí Německa. Jednou z těchto zrealizovaných možností bylo vysílání do Německa z lodi, která se pohybovala v Severním moři. Loď byla však následně obsazena Němci. V této době obecně platí, že utichala touha BBC po monopolním vysílání. Sama britská vláda podporovala i jiné projekty, které vysílaly především propagandu do Říše.

Radio Luxembourg bylo po invazi do Lucemburska v říjnu 1940 obsazeno nacisty a zapojeno do sítě nacistických propagandistických rádií.³¹ Při osvobozování země spojeneckými vojsky byl vysílač po ustupujících nacistech nalezen zničený. Stanice však byla obnovována a znovu využívána spojenci.

Během druhé světové války se pozice BBC opět velice upevňovala. BBC získávala opět zájem posluchačů a obecný respekt a vážnost ve společnosti. Největší konkurence, soukromá pirátská rádia, byla dobovými souvislostmi velice oslabená. Radio Normandy a jiné menší projekty už dříve ukončily svou působnost a Radio Luxembourg začalo opět vysílat koncem roku 1945, ale po znovuspuštění svého programu mělo po válce složitou cestu zpět. Pozice BBC byla znovu silná, monopol se však opět nenaplnil. Posluchači na svých přijímačích nyní mohli naladit americké stanice. Na ty se také upřela i pozornost zadavatelů reklamy. Američtí vysílatelé zvažovali možnost vysílat do Evropy už před druhou světovou válkou, ale až nyní se tyto plány měly začít naplňovat. Na veřejnost unikly skrze některé americké časopisy zprávy, že vysílatelů, kteří by poskytovali svůj obsah v britském éteru, by mělo být hned několik.³² Tyto zvěsti se však ukázaly alespoň prozatím jako falešné.

---

³¹ Radio Luxembourg na svých internetových stránkách uvádí jako další například Radio Hamburg, které také spadalo do sítě rozhlasových stanic, které vysílaly nacistickou propagandu do Velké Británie pod vedením Williama Joyce známého jako Lord Haw-Haw.

³² Johns uvádí, že americký magazín *John Bull* hovořil v červnu 1946 konkrétně o sedmi amerických korporacích, které chtěly spustit své vysílání do Británie. *The People* informoval o přinejmenším třech pirátských stanicích, které měly začít vysílat z lodí, které budou v dánském vlastnictví.

Po složité státní situaci během druhé světové války nyní opět pokračoval boj BBC o státní rozhlasový monopol. Tyto snahy se stávaly i nadále terčem ostré kritiky.³³ Ta stále sílila a vedle odborné veřejnosti (hlavně ekonomů) se posléze přidaly i některé veřejně známé osobnosti, například spisovatel a novinář George Orwell. V poválečném období 40. let i přesto BBC sílila. Pirátské stanice nebyly po válce ihned připraveny opět zahájit vysílání, a tak své pozice využilo silné médium veřejné služby.

Kritika postavení BBC ve společnosti však pokračovala i nadále. Jedním z odborníků, kteří se své ideologické pozice nezřekli ani po válce, byl Arnold Plant. Dalším, kdo se k této otázce vyjadřoval, byl Plantův přítel Ronald Coase. Ten dokonce své snahy v podobě jednotlivých textů o monopolu BBC dovedl až k celé publikaci, která se zabývala tímto tématem. Jednotlivé texty postupně vycházely časopisecky a poté i souhrnně v knize *British Broadcasting: A Study in Monopoly*. Tento spor mezi elitářskou BBC a Londýnskou školou ekonomie trval v podstatě od 30. let až do let 60. Později byl akcentován jako spor o samotnou kulturu, její charakter, vztah vysokého a nízkého, elitářského a masového.

(Zdroj: JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W. W. Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s. 92.)

³³ Jedním z nejvýraznějších kritiků této doby byl Sir Ernest Benn. Svým zaměřením ekonom, který se zabýval i touto otázkou státního monopolu v oblasti médií. Ve své kritice došel až k názoru, že tento nevyvážený stav v britské mediální krajině byl jednou ze spolupříčin druhé světové války. Principiální spojitost našel i mezi tímto mediálním režimem Velké Británie a totalitními státními režimy.

2.3 Pirátská rádia v mezinárodních vodách

2.3.1 První pokusy, fáze příprav a projektů

Tyto spory však začínaly a končily u teoretických pojednání. Praktické naplňování mělo přijít o něco později, a to se jménem Olivera Smedleyho. Ten se po návratu z bojišť druhé světové války začal zajímat o zmíněné práce, které vyšly pod patronátem Londýnské školy ekonomie (London School of Economics). Do politiky se Smedley zapojil ihned po skončení druhé světové války, byl aktivní v liberální straně, kde postupně jeho funkce rostla. Později Smedley psal do novin a publikoval text s názvem *The Abominable No-Men*, který se nesl ve stejném duchu jako dříve publikované práce londýnské školy. V této době však nešlo přímo o rozhlasové vysílání. Smedleyho zájmy byly daleko širší, mluvíme především o možnostech mezinárodního obchodu, národní i nadnárodní ekonomice a kulturní nezávislosti. Jedním z projektů, ve kterém byl Oliver Smedley v 50. letech zainteresován, bylo založení institutu s názvem Institut pro ekonomické záležitosti (The Institute of Economics Affairs). Tento institut zastával především ideu volného obchodu, ale sledoval i záležitosti okolo médií, například fungování komerční televizní vysílání nebo pirátských rádií. Komerční rozhlasová stanice byla právě Smedleyho plán, který chtěl přivést k životu.

Olivera Smedleyho jednoho dne navštívil bratranec Austin Churton Fairman, který chtěl od zkušenějšího Smedleyho radu ohledně svého podnikání. V debatě se dostali až k plánovanému projektu, který Smedley svému bratranci prezentoval a nazýval ho Radio Atlanta. Myšlenka Radia Atlanta vznikla už v pozdních 50. letech. Okolo tohoto projektu se sdružilo několik lidí, kteří mu měli pomoci svými dřívějšími zkušenostmi. Jednou z těchto osobností byla Dorothy „Kitty“ Blacková, která svůj dosavadní život spojila především s divadlem a hudbou. Nejdůležitější zkušeností, kterou s sebou Blacková přinesla, bylo setkání s prvním moderním pirátským rádiem. Radio Mercur, které vysílalo populární hudbu z paluby lodi do Dánska, poznala při jedné ze svých pracovních cest. Odtud také braly inspiraci pozdější pirátské stanice vysílající do Velké Británie, ale i jinam.

Už od počátku 60. let v severských zemích fungovalo několik pirátských stanic, které vysílaly z pobřežních vod. Prvním bylo Radio Mercur, které používalo vysloužilou rybářskou loď s názvem Cheeta. Vlastnictví této loď bylo zapsané ve Švýcarsku, registrace v Panamě a oficiálně si jí pronajímala lichtenštejnská společnost, která bez patřičné licence vysílala na území Dánska a Švédska. Reálným provozovatelem, který se staral o rozvržení vysílacího času, však byla kancelář se sídlem v Dánsku. Nutné prostředky pro fungování získávali pirátské provozovatele především vysíláním sponzorských programů a prodejem vysílacího času, což sloužilo nejčastěji pro reklamní sdělení větším společnostem. Radio Mercur bylo od počátku velice úspěšné, a díky tomu si mohlo dovolit se přestěhovat na větší loď, která nesla symbolicky název Cheeta II.

Roku 1961 bylo po vzoru Mercuru spuštěno Radio Nord, které vysílalo do Švédska z lodi Magda Maria. Tato loď byla původně registrována v Nikarague a později v Panamě. Radio Nord bylo řízeno texaskými sponzory, díky nimž nemuselo podporu získávat z vysílaného obsahu. Nord tak vysílalo v podstatě nepřetržitě největší dobové hity. Další pirátskou stanicí, která se pokoušela uspět na poli švédského rozhlasu, bylo Radio Syd, které vysílalo od dubna 1962 z paluby starší lodi se jménem Ceeta.

V říjnu roku 1962 začalo i vysílání do Belgie, které obstarávalo Radio Antwerpen. Zakladatelem tohoto belgického rádia byl Georges de Caluwe, který s vysíláním experimentoval už od roku 1922, kdy se Radio Antwerpen poprvé dostalo do éteru. Tato rozhlasová stanice poskytovala svým posluchačům také především populární hudbu a sklízela velký úspěch. Belgická vláda reagovala rychle na vznik nelegálního rádia v podobě vzniku anti-pirátského programu. Dva měsíce po svém vzniku tak měla být činnost Radia Antwerpen ukončena vládním zásahem. Zásah byl nakonec odvolán kvůli nepříznivému počasí a o pár dní zdržen. Zakladatel tohoto pirátského rádia však v těchto dnech podstoupil operaci, kterou nepřežil, a tak by se dalo říci, že Radio Antwerpen téměř symbolicky skončilo svou působnost se smrtí svého zakladatele.

Dalším podobným projektem, který se zapsal do historie pirátského rádia, bylo Radio Veronica. Toto rádio, které bylo postupně přeregistrováno v řadě zemí, původně

vysílalo na území Nizozemska, ale později v roce 1961 pod jménem CNBC jako první pirátské rádio vysílající z pobřežních vod zkušebně i na území Velké Británie.

Tyto projekty, zejména ale první Radio Mercur, velice zaujaly Kitty Blackovou, která se po návratu do Británie rozhodla zkusit něco podobného. Tato myšlenka ji svedla do kontaktu s Allanem Crawfordem, který se po svých zkušenostech velice dobře pohyboval v prostoru hudebního průmyslu, v němž po léta pracoval hlavně jako vydavatel. Crawford v této době založil vlastní hudební společnost, která se měla zaměřovat na cover verze populárních amerických písniček. Tato produkce však neměla v této době takřka žádný prostor, jak se dostat k posluchačům. Pro konzervativní BBC bylo nemyslitelné pouštět do éteru populární hudbu, natož hudbu pocházející z Ameriky a přehrávanou dalšími umělci. Jedinou alternativou BBC se v této době jevilo již opět plně fungující Radio Luxembourg. To však bylo ovládáno lépe zaběhnutými hudebními vydavatelstvími a bylo takřka nemožné se do jeho vysílání s jinými nahrávkami dostat. Crawford se proto rozhodl pro jinou cestu, jak prezentovat vlastní produkci posluchačům. Pronajal si kanceláře, které dříve používalo CNBN (Radio Veronica), a spolu s Blackovou začali plánovat vlastní pirátský projekt. Společně se obrátili na Olivera Smedleyho s žádostí o pomoc se ziskem materiální podpory a finančním vedení takového projektu. V roce 1960 založila tato trojice společnost s názvem CBC (Plays) Limited. Tato společnost dále zaštitila vznik pirátského rádia s názvem Radio Atlanta.

Atlanta nebyla jediným projektem, který v této době vznikal. Na počátku 60. let byla například připravována stanice s názvem Voice of Slough. Podle plánu měla vlastnit studio a loď s názvem Ellen. Dalším projektem z této doby je GBOK, který založil jeden z původních zakladatelů Voice of Slough. Obě tyto připravované stanice však skončily už ve fázi plánování. Ani jedna z těchto pirátských stanic z různých důvodů nezačala opravdu vysílat a v roce 1962 oznámila konec. Atlanta tak byla jediným počinem, který se udržel při životě a své plány rozvíjel stále dál.

Označování těchto projektů a fungujících rádií jako pirátských s sebou nese jakousi roušku tajemna. Stanice nemohly být utajené, protože jejich životnost a udržitelnost závisela především na příjmech z reklamy. Tu museli majitelé rádia samozřejmě anoncovat velkým firmám jakožto zadavatelům. Finanční fungování nelegálního rádia bylo vždy z hlediska legislativy problematické. Atlanta měla výhodu

oproti jiným v přítomnosti Olivera Smedleyho, který se o finanční stránku věci staral. Nutné náklady na spuštění stanice odhadoval Smedley na zhruba 30 000 liber.³⁴ Oproti těmto vstupním nákladům předpokládal vysoké zisky, zhruba jeden až dva miliony liber ročně. Tyto předpoklady potvrzují tvrzení Steva Jonese,³⁵ který zásadní rozdíl mezi pirátskými rádii ve Velké Británii a v Americe vidí právě v jejich finanční struktuře. Zatímco britské stanice už od svých plánů vznikaly jako komerční projekty, pirátská rádia ve Spojených státech amerických byla málokdy schopna vůbec pokrýt náklady na svou existenci. Američtí piráti spíše než po zisku toužili po samotném vysílání, kde mohli svobodně a otevřeně (často anonymně či pod pseudonymy) vyjádřit vlastní názor či vytvořit vlastní prostor pro přehrávání své oblíbené hudby, které se jinde prostoru nedostávalo.

Pirátská rádia mohla své zisky nabývat legálně. Samozřejmě pokud se vlastníci před samotným spuštěním stanice zajistili a měli vše právně schválené. Dalším předpokladem úspěchu bylo pojmout projekt nadnárodně. Tak bylo možné se vyhnout nástrahám v zákonech jednotlivých států. Takové počínání nebylo nijak nové, podobné klíčky etablovaly už předchozí pirátská rádia jako Radio Mercur nebo Radio Nord. Například Smedley pro Radio Atlanta zajistil možnost odesílat zisky do Lichtenštejnska, odkud se prodával vysílací čas na jejich rádiu. Stejně tak bylo pro relativně klidné fungování nutné zajistit dokumenty týkající se autorských práv a vlastnění vysílaného obsahu. Ač by se mohlo zdát, že piráti byli rebelové, kteří nedbali zákonů a nedali se ničím omezovat, tyto právní dokumenty byly i pro ně životně důležité. Zejména při vyhledávání investorů a otevírání se zadavatelům reklamy, kteří by zřídkakdy chtěli vkládat své finance do nejistých projektů, které mohou skončit dříve, než vlastně reálně začnou. To se i v některých jiných případech opravdu stalo. Při správném fungování se zisky daly očekávat, ale nemohly být nijak pojištěny. Jak

---

³⁴ JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W. W. Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s. 122.

Toto i následující čísla uvádí Adrian Johns. Z uvedených 30 000 liber mělo být 15 000 liber na zakoupení lodi, 10 500 liber na vybavení stanice, 1 250 liber na zakoupení vysílače a 4 250 liber na jeho instalaci na loď.

³⁵ JONES, Steve. *Making Waves: Pirate Radio and Popular Music*. Práce byla prezentována na výročním shromáždění Asociace pro vzdělání v žurnalistice a masové komunikaci. Portland, Oregon, 2.–5. července 1988.

Chapman uvádí o prvních pirátských stanicích: „*Tyto stanice dosahovaly měnících se stupňů komerčního úspěchu. Radio Mercur údajně dosáhlo ročního obrátu 6 milionů korun. Když Radio Syd zakoupilo vysloužilou loď Radia Mercur a začalo vysílat do Švédska, bylo rychle schopné nahradit počáteční investici 200 000 amerických dolarů. Na druhou stranu Radio Antwerpen přežilo pouze tři měsíce, než bylo donuceno skončit belgickými autoritami a důsledky vlivů Severního moře.*“³⁶

Projekt Radia Atlanta se stále vyvíjel. V roce 1963 začalo hledání investorů. O zapojení do tohoto počínu byl poměrně velký zájem. V druhé polovině roku 1963 již byly investoři kompletní. Největší podíly si samozřejmě ponechali zakladatelé vedení pod společností CBC (Plays) Ltd. (Blacková, Crawford, Smedley), která ve společnosti vlastnila 24 procent, a IGMS (Smedley), která byla druhým největším podílníkem s 20 procenty.³⁷ Většina investorů byly menší společnosti, které tak nemusely poskytovat příliš vysoké sumy. Právě i různorodost a větší počet společností byl pojistkou před většími sankcemi. Počátek vysílání byl ohlášen na únor dalšího roku.

Pirátské vysílání se stalo po druhé světové válce opět řešeným tématem. Znovu byly zavedeny a přidělovány registrované frekvence, aby nedocházelo k interferencím. V 60. letech se uskutečnilo setkání Mezinárodní telekomunikační unie v Ženevě, na němž bylo jasně formulováno, kdo jsou piráti. Poprvé se v této nové definici akcentovala právě neukotvenost vysílacích stanic. Definice si pirátů všimla jako „vysílacích stanic [...] na palubě lodí, letadel nebo jiných plovoucích nebo ve vzduchu se pohybujících objektů mimo národní teritoria.“³⁸ Unie s definicí nabádala i ke snaze o potírání těchto mimo zákon postavených počínů, ale blíže toto potírání alespoň

---

³⁶ CHAPMAN, Robert. *Selling The Sixties: The Pirates and Pop Music Radio*. Vyd. 1. Londýn a New York: Routledge, 1992. ISBN 0-415-07817-2, s. 27.

Z anglického originálu: „*These stations enjoyed varying degrees of commercial success. Radio Mercur's alleged annual turnover was 6 million kroner. When Radio Syd purchased the outlawed Radio Mercur's ship and began broadcasting to Sweden it was quickly able to recuperate an initial investment of US \$200,000. Radio Antwerpen, on the other hand, only survived three months before being grounded by the Belgian authorities and the North Sea elements.*“

³⁷ JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W. W. Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s. 124.

³⁸ JOHNS, Adrian. Tamtéž, s. 123. Přeloženo z anglického originálu: „*broadcasting stations ... on board ships, aircraft or any other floating or airborne objects outside national territories.*“

prozatím nedefinovala. Později však začaly vycházet zákony, které byly orientované právě proti ilegální rozhlasové produkci. Tato opatření nabyla platnosti i v některých severských zemích a stala se bytostným problémem pro některá rádia.³⁹

Jedním z rádií, která v této době ukončila svou činnost, bylo i Radio Nord. Toto pirátské rádio však předalo svou pochodeň dále. Loď Magda Maria s veškerým vybavením chtěl odkoupit tým stojící za projektem Atlanta. S vyostřením situace ohledně pirátství a zákonů však odstoupili někteří společníci a lidé z projektu Atlanta tak neměli dostatek financí na koupi. Splátkový kalendář nevyhovoval prodávajícím, a tak byla loď přejmenovaná na Mi Amigo prodána do Ameriky, kde měla být rekonstruována ke svému původnímu účelu – rybaření. Lide z projektu Atlanta shromáždili dostatek financí, až když rekonstrukce lodi v Americe již začaly. Nicméně nabídka stále platila a tým okolo projektu Atlanta se tak stal vlastníkem lodi Mi Amigo. Ta nyní již nebyla plně připravená k vysílání, a tak se jeho počátek musel oddálit. V březnu 1964, tedy v době, kdy již mělo Radio Atlanta měsíc vysílat, byly teprve dokončovány opravy lodi. Toto zpoždění se v původním plánu na spuštění vysílání Radia Atlanta stalo zásadní pro další vývoj.

S projektem Atlanta se v této době spojilo i jméno Ronana O’Rahillyho, který byl jedním z investorů. O’Rahilly je irského původu a k hudebnímu průmyslu se přiblížil přes londýnský klub Scene, kde vystupovali především rytm and bluesové, jazzové a popové skupiny, které často O’Rahilly i zastupoval. Samotný prostor čtvrti Soho, kde byl O’Rahillyho klub situovaný, byl zvláštním kulturním prostorem. Jak uvádí Robert Chapman, prostor okolo londýnské Chelsea byla „*směs bohatých majitelů galerií, pohasínajících hereček s vysoce exkluzivními drogovými návyky, které si udržovaly privátními příjmy a dědictvím, a výběr tajemných osobností, které se objevily, aby dělaly něco jiného, než zapadly.*“⁴⁰

---

³⁹ Skončily projekty Radia Antwerpen či dánské Radio Mercur, které však posléze dostalo nabídku na vysílání populární hudby legálně pod státním patronátem.

⁴⁰ CHAPMAN, Robert. The 1960s Pirates: A comparative Analysis Of Radio London and Radio Caroline. *Popular Music*. Cambridge University Press, 1990, vol. 9 , no. 2 , s . 165–178. ISSN 1474-0095, s. 165–166. Z anglického originálu: „[...] was a mixture of rich gallery owners, faded actresses with highly exclusive drug habits maintained by private incomes and inheritances, and an assortment of enigmatic socialites, who appeared to do little other than socialise.“

O'Rahilly střídal plány, jak dostat nahrávky kapel, které zastupoval, do éteru. To se však posléze ukázalo jako takřka nemožné. Nejdříve si chtěl pronajímat čas na stanicích, které vysílaly z kontinentální Evropy do Velké Británie. Tato možnost fungovala v době před válkou, ale nyní to již nebylo možné. Radio Luxembourg přehrávalo pouze nahrávky svých sponzorských vydavatelství, takže ani zde prostor nebyl. Poté co se O'Rahilly seznámil s projektem Atlanta, pochopil, že i pro něj by takové svobodné vysílání mělo velký význam.

O'Rahilly představil Allana Crawforda svému otci, který vlastnil přístav. Spolu s ním mu představil i ideu pirátského rádia, které vysílá z pobřežních vod na pevninu. Crawford jako spolumajitel projektu Atlanta mohl díky Smedleyho práci snadno dokázat životaschopnost a ziskovost takového projektu. O'Rahilly se s otcovou podporou rozhodl pro založení vlastního pirátského rádia. Crawforda musel samozřejmě ujistit, že svým počinem nebude konkurovat projektu Atlanta a že bude vysílat v jiné lokalitě. I díky tomu mohla tato dvojice dále spolupracovat. O'Rahillyho projekt se dal i díky dobrému finančnímu zajištění rychle do pohybu.

2.3.2 Realizace a spuštění pirátských rádií ve Velké Británii

Jedním z investorů tohoto vznikajícího počínu byl i Jocelyn Stevens, vydavatel Queens magazínu, který následně poskytl O'Rahillymu útočiště ve svých kancelářích. Radio Caroline začalo nabírat reálné kontury a O'Rahilly vybíral spolupracovníky pro svou budoucí plovoucí rozhlasovou stanici. Mezi prvními byli Christopher Moore a Simon Dee. Chris Moore tou dobou pracoval v reklamě. Simon Dee byl studentem herectví. Díky tomu se také setkal s Ronanem O'Rahillym, který ho na škole zvané Studio 57 dříve vyučoval. Oba výše jmenovaní byli u založení stanice a stali se diskžokeji Radia Caroline. I mnoho dalších O'Rahillyho spolupracovníků vzešlo z jeho minulosti spojené s herectvím. Chapman⁴¹ jmenuje mezi dalšími Carla Conwaye, Johna Junkina nebo Douga Kerra. Právě i původní zaměření těchto lidí se spolu se

---

⁴¹ CHAPMAN, Robert. *Selling The Sixties: The Pirates and Pop Music Radio*. Vyd. 1. Londýn a New York: Routledge, 1992. ISBN 0-415-07817-2, s. 65.

situovaností samotného O’Rahillyho a jeho Scene klubu odráželo na počátcích produkce jeho hudebního projektu.

O’Rahilly koupil přes švýcarskou společnost trajekt, který nechal dopravit do přístavu svého otce, kde byla loď přejmenována z původního jména Frederica na Caroline. Mi Amigo zde kotvila také a měla zde být dokončena a uvedena do provozu. Projekt Atlanta byl s prací na vlastní lodi dále než O’Rahilly s Caroline, ale okolnosti přály více muži, jehož otec přístav vlastnil a mohl dění v přístavu také ovlivnit. Výsledek byl takový, že Caroline byla dokončena dříve a vyplula na moře. Obavy lidí z projektu Atlanta se potvrdily, když Caroline neplula směrem, který dříve O’Rahilly Crawfordovi přislíbil. Crawford byl zrazen a uvědomoval si důležitost této prohry. Radio Caroline začalo vysílat v sobotu 28. března 1964. První uvaděč vysílání byl Simon Dee a ve svém prvním projevu akcentoval, že Radio Caroline je první britskou stanicí vysílající hudbu celý den.

Oproti tomu Radio Atlanta stále pracovalo na své lodi Mi Amigo, která se musela vracet do přístavu kvůli nutným opravám. Po více než měsíci se Mi Amigo dostala na svou pozici nedaleko Caroline a Radio Atlanta spustilo zkušební vysílání. Učinili tak na stejné frekvenci, na níž vysílalo Radio Caroline, a to zejména proto, aby vyrušili posluchače a dali jim najevo, že je zde nová hudební stanice. Později Radio Atlanta vysílalo na jiné frekvenci. I přes další Smedleyho dobře odvedenou práci, například dobrou propagaci v magazínech a šíření fotek Radia Atlanta, se projevil více než měsíční náskok Radia Caroline. To již mělo zajištěné své stálé publikum a inzerenty, kteří nyní byli ochotni přijmout dobrou reputaci a počáteční úspěch, se kterým bylo jméno nového rádia mezi mladými lidmi spojováno. Obě rádia chtěla hlavně poskytovat posluchačům nedostatkovou populární hudbu. Radio Atlanta se drželo plánu jednoho ze svých majitelů a často vysílalo přehrávané populární písně z Crawfordovy produkce. Radio Caroline svůj program nebralo natolik vážně jako Atlanta, vysílání bylo rozvolněnější, spontánní a více ozvláštňené jinými hudebními žánry. Jak píše Johns,⁴² například „jazzem, lehkou orchestrální hudbou, country

---

⁴² JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W. W. Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s. 128. Z anglického originálu: [...] jazz, light orchestral music, country and western, rhythm and blues, ballads, folk music, and songs from West

a western hudbou, rhythm and blues, baladami, folkovou hudbou a písněmi z londýnských muzikálů. Mezi Searchers a Beatles mohli posluchači slyšet Etta James, Leonarda Bernsteina, Ellu Fitzgeraldovou, Mantovaniho orchestr, Nata Kinga Colea a Tonyho Bennetta.“

Společné cíle však nakonec převážily nad neshodami a nuancemi. Radio Atlanta a Radio Caroline oznámila spojení sil. Již od 3. července byly obě lodě pod jedním společným patronátem. Manažerské pozice si rozdělili Ronan O'Rahilly a Allan Crawford. Celý projekt si ponechal název prvního spuštěného rádia, tedy Radio Caroline. Lodě se od sebe vzdálily a Caroline na severu začala vysílat jako Radio Caroline North, Mi Amigo zůstala v původní oblasti, odkud vysílala do Londýna a okolí jako Radio Caroline South. Obě rozhlasové stanice, nyní již pod společným jménem, si však zachovala svou programovou skladbu z předchozího působení.

S pirátskými rádii, která vysílala z pobřežních vod, se opět pojí i vládní snahy o jejich potlačení. Většina evropských zemí se proti pirátskému vysílání bránila úpravami legislativy. Piráti byly postaveni mimo zákon ve většině zemí úpravou legislativy, která vzešla v platnost v roce 1962.⁴³ Jak uvádí Chapman,⁴⁴ většina z prvních pirátských pokusů v (především severní) Evropě, zaznamenala konec krátce po jejich postavení mimo zákon. Vysílání takového obsahu, který lidem poskytovali piráti, však bylo mezi lidmi natolik oblíbené, že samotný stát následně hledal lidem náhradu nebo byla veřejnosti otevřena možnost jiné realizace.⁴⁵

Ve Velké Británii se do kampaně proti pirátským vysílatelům opět zapojila BBC. Argumenty, kterými státní vysílatel podporoval své zájmy, zůstaly v podstatě stejné jako dříve. Z technického hlediska akcentovala BBC snahu o zabránění přeplnění

End musicals. Between the Searchers and the Beatles listeners could hear Etta James, Leonard Bernstein, Ella Fitzgerald, Matovani's orchestra, Nat King Cole, and Tony Bennett.

⁴³ Výjimkou bylo Nizozemsko, které antipirátský zákon schválilo až o dvanáct let později.

⁴⁴ CHAPMAN, Robert. *Selling The Sixties: The Pirates and Pop Music Radio*. Vyd. 1. Londýn a New York: Routledge, 1992. ISBN 0-415-07817-2, s. 28.

⁴⁵ Ve Švédsku vláda kvůli negativním ohlasům na ukončení Radia Mercur založila třetí státní rozhlasový kanál s podobným vysílacím rozvrhem, Melody Radio. V této stanici byli zaměstnáni někteří předchozí piráti. V Dánsku byl po potlačení pirátů otevřen prostor, který bychom dnes mohli nazvat prostorem pro alternativní média.

éteru, ve kterém dochází k interferencím. Obecně jde i o neoprávněné používání nepřidělené frekvence. Druhé hledisko, kterým BBC argumentovala, bylo intelektuální a vlastnické. BBC, která dříve vydala manuál o správném poslouchání, si stále udržovala vysoký standard a pirátské vysílání dozajista nenaplňovalo stejné hodnoty. Vedení BBC se tedy obávalo snižování standardů v rozhlasovém vysílání. Dalším problémem, který byl na pirátském vysílání napadnutelný, byla vlastnická práva na obsah, který do éteru diskžokejové pouštěli. Hlavní potíže nebyly ani tolik ve vztahu mezi pirátskými vysílateli a nahrávacími společnostmi, které vlastnily práva na obsah. Společnosti naopak dbaly na to, aby se do rádií dostaly jejich nejnovější nahrávky a vznikaly z nich populární hity. Problém opět nastal ve vztahu mezi piráty a BBC. Státní podnik uzavřel dohodu s hudebníky a licenční společnostmi. Tato dohoda byla označovaná jako tzv. *needle-time* a omezovala BBC v neomezeném přehrávání hudebních nahrávek jiných hudebních společností. Přísnost tohoto omezení se v průběhu let měnila. Zatímco v 50. letech nebylo toto omezení příliš výrazné, v 60. let mohla BBC vysílat pouze zhruba tři hodiny reprodukované hudby denně. S přihlédnutím k výskytu pirátských hudebních stanic se toto omezení zmírnilo na čtyři hodiny denně.⁴⁶ Pirátská rádia, která se většinou vyskytovala v mezinárodních vodách, byla navíc často registrována v jiné zemi, kde vyhlášení „*needle-time*“ neplatilo. V boji proti pirátství nezbyvalo státní moci příliš mnoho možností. Jednou z nich by bylo vytvoření legální komerční stanice, která by mohla poskytnout posluchačům to, co jim doposud mohli poskytnout pouze piráti. K tomuto kroku se konzervativní státní vedení a BBC neuchýlilo, prozatím.

Antipirátské kampaně, které byly často spíše výhružkami než samotnými činy, však často ovlivňovaly přístup investorů. Ti se báli vkládat vlastní finance do projektů, o nichž vláda prohlašovala, že je brzy ukončí a podobně. Reálné hrozby pro pirátské rádio se nyní jeví dvě. První byla stálá státní snaha o ukončení pirátského vysílání. Ta byla samozřejmě stejně stará jako pirátské vysílání samotné, novinkou však byla

---

⁴⁶ JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W. W. Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s. 131.

evropská dohoda o zamezení vysílání přenášeného ze stanic mimo národní teritoria.⁴⁷ Tato dohoda byla cíleně zaměřena právě proti pirátským rádiím, ale ani po jejím stvoření nebylo jisté, kdy a za jakých podmínek ji bude vláda uvádět v praxi. Hlavní omezení, které by z ní pro samotné piráty vyplývalo, by byla zřejmě ztráta britských reklamních zadavatelů. Britské společnosti by samozřejmě měly zákaz spolupracovat s ilegálními rádii. Rádia by tak musela nabízet reklamní prostor ve svém vysílání jiným než britským společnostem.

Hlavní hrozbou pro pirátské rádio tak nebylo přímo jeho postavení mimo zákon, ale následné přijetí tohoto faktu veřejností, investory a zadavateli reklamy. Tyto ohlasy společnosti byly pro život stanice zásadní. Financování běhu vysílání vycházelo z prodeje reklamního prostoru. Aby společnosti měly zájem o reklamu ve vysílání, musely věřit, že se jejich reklamní sdělení dostane k co největšímu počtu posluchačů a celkově musely být ochotny spojit své jméno s daným projektem. Možnost zásahu ze strany státu měla samozřejmě negativní vliv i na reklamní zadavatele. Po jisté době od ohlášení antipirátské dohody se její další realizace ukázaly být stále v nedohlednu. To opět zlepšilo kredibilitu pirátů a jejich popularita a výdělky opět úměrně rostly.

2.3.3 Zlatá éra britských pirátských rádií

V této době poloviny 60. let vedení Radia Caroline prohlásilo, že by rádi zůstali nepolitickým projektem. Své snahy samozřejmě formulovali také za hranou vlastního výdělku a akcentovali možnost fungování komerčního rozhlasu ve Velké Británii jako protipól monopolu BBC. V tomto kontextu také vznikla v Institutu pro ekonomické záležitosti esej, která nesla titul *Competition in Radio*.⁴⁸ V této práci se autoři z institutu, u jehož založení před několika lety byl i Oliver Smedley, dále zabývali problémem, který přetrval již z období před druhou světovou válkou. Mezi hlavní otázky patřil poměr státu a komerčních mediálních podniků, tedy především komerční televize

---

⁴⁷ European Agreement for the Prevention of Broadcasts transmitted from Stations outsider National Territories byla sepsána 22. ledna 1965 ve Štrasburgu. Znění je nyní dostupné i online, například na: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168006ff50>.

⁴⁸ THOMAS, Denis. *Competition in Radio*. Londýn: Institute of Economic Affairs, 1965.

a pirátského rádia. Zatímco komerční televizní vysílání bylo ve Velké Británii spuštěno s určitými omezeními již v roce 1955, na poli rozhlasu si BBC stále držela své monopolní postavení. Radio Caroline bylo svým významem v práci označeno za klíčový prvek pro nástup nového modelu médií ve Velké Británii. Institut pro ekonomické záležitosti vyvrátil jeden ze státních argumentů proti dalším možným vysílatelům. Ten se týkal nedostatku prostoru ve vlnových délkách a frekvencích, které měly být naplněny. Jako příklad jim mohly posloužit jiné země, ve kterých bylo více vysílatelů bez interferenčních problémů, nebo i samotní piráti, jejichž vysílání se také ukázalo jako technicky možné bez větších problémů. Důležité je, že ani po sedmnácti letech se v praxi neproměnilo přidělení vlnových délek jednotlivým státům a vysílatelům, které bylo odsouhlaseno v Kodani. V praxi proti této vyhlášce bez problému fungovala velká část evropských rozhlasových stanic, kterým ovšem v tomto kontextu nikdo nepřikládal takovou důležitost jako pirátským vysílatelům.

Pirátské vysílání kromě faktické nezákonnosti stát označoval jako porušení etiky a morálky, zejména z hlediska práv a autorství. Jak píše například Crisell,⁴⁹ piráti si své označení nezasloužili pouze zabráním vysílacích frekvencí, ale i tím, že nedodržovali žádná omezení užívání hudebních nahrávek, neplatili žádné licenční poplatky a nedodržovali žádná autorská a jiná práva. Piráti sice nedodržovali státní vyhlášky, jako byl například tzv. „needle time“ a zřejmě neměli své vztahy s nahrávacími společnostmi podložené právními dokumenty. Ale přestože se někdy samotné nahrávací společnosti proti pirátům v tomto kontextu ohrazovaly, Johns⁵⁰ uvádí, že jim pirátští vysílatelé přímo platili velice vysoké sumy za spolupráci. Institut pro ekonomické záležitosti ve své obraně pirátů dále argumentoval například i tím, že nahrávací společnosti pak pirátům velmi rychle a ochotně poskytovaly nejnovější nahrávky, ze kterých i díky tomu vznikaly populární hity. Tato nepsaná dohoda však nebyla příliš veřejně známá. Závazné dohody mezi pirátskými stanicemi a společností Performing Rights Society začaly vznikat počátkem roku 1966. Částečně tak pirátům poskytl

---

⁴⁹ CRISELL, Andrew. *An Introductory History of British Broadcasting*. Vyd. 2. Londýn a New York: Routledge, 2002. ISBN 0415247926, s. 143–144.

⁵⁰ JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W. W. Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s. 137.

důkaz o dodržování morálního kreditu a otevřely pirátům prostor pro nabytí respektu v širší společnosti.

Competition in Radio podpořila veřejné debaty o komerčním rádiu v Británii a pirátských stanicích. Institut se v podstatě postavil za piráty a svými argumenty otevřel novou etapu popularity pirátských rádií.

Z tohoto povzbuzení pirátů však pro Radio Caroline plynula i další hrozba, se kterou se muselo začít potýkat, a to vznik konkurence. Jiní podnikatelé se po předchozím úspěchu Caroline nechali inspirovat tímto počinem a projekty na pirátská rádia se opět začaly množit. Jedním z vážných konkurentů Caroline, který se v této době dostal do éteru, bylo Radio London. London začalo ze své lodi jménem Galaxy vysílat koncem roku 1964, tedy skoro tři čtvrtě roku po spuštění vysílání Radia Caroline.

Radio London od počátku fungovalo na velice profesionální úrovni. Zakladatelem tohoto projektu byl texaský podnikatel v oblasti automobilů Don Pierson. U založení tohoto rádia byly uznávané kapacity z oblasti reklamního trhu⁵¹ a jiní lidé se zkušenostmi ze světa médií. Radio London mělo založený finanční fond na Bahamách, do něhož přispívali investoři, kterým byly oznamovány nadcházející kroky. Investorkou tohoto projektu měla být podle Chapmana i manželka amerického prezidenta Johnsona.⁵² Nejdříve bylo nutné pořídit vlastní loď a vybavení k vysílání. Finanční toky v tomto projektu byly díky různým kličkám, vlastnictví v cizích zemích a mimostátním bankovním účtům zproštěny mnoha nutných poplatků vládě. Žádný z těchto kroků však nebyl v rozporu se zákonem. Radio London se svým investorům snažilo vždy poskytnout projekt s nejmenší možnou mírou nejistot a riskování. Financování vysílání skrze reklamní sdělení se stalo po vzoru Radia Caroline běžnou komerční praxí. Radio London ještě zvětšilo efektivitu této možnosti tím, že reklamní prostor v jeho vysílání byl levnější než u konkurence a že reklamní vysílání bylo spuštěno od dřívějších hodin.

---

⁵¹ Chapman uvádí především Philipa Birche, který měl zkušenosti s prací v mediální sféře a reklamě. Další osobnosti, které již měly zvučná jména v tomto oboru a odešly ze svých stávajících pozic, aby se chopily příležitosti v Radiu London, byly například Alan Keen (dříve pracující v IPC Media), Dennis Maitland (dříve reklamní manažer Women's Weekly) a další. (CHAPMAN, Robert. *The 1960s Pirates: A comparative Analysis Of Radio London and Radio Caroline*. *Popular Music*. Cambridge University Press, 1990, vol. 9 , no. 2 , s . 165–178. ISSN 1474-0095, s. 168.)

⁵² CHAPMAN, Robert. *The 1960s Pirates: A comparative Analysis Of Radio London and Radio Caroline*. *Popular Music*. Cambridge University Press, 1990, vol. 9 , no. 2 , s . 165–178. ISSN 1474-0095, s. 168.

Tato nabídka reklamy byla ihned vyslyšena, a to i velkými společnostmi, které v předchozí době inzerovaly hlavně na Radiu Luxembourg. London chtělo začít s vysíláním na Štědrý den 1964 a tento plán také oznámilo veřejnosti. Vedení dokonce najalo profesionální PR agenturu, která měla zajistit dostatečnou publicitu. Kampaň byla vypuštěna do tisku a později měla být směřována na posluchače i z rozhlasu. Součástí těchto spouštěcích manévřů bylo i zařazení různých druhů interaktivního obsahu, stanice spouštěla talentové show, rozhlasové bingo či dokonce i oznámení možnosti zapojení se do běhu stanice. Při této sebeprezentační kampani dbali zástupci Radia London na to, aby vystupovali seriózně, organizovaně a profesionálně. Od konotace, které s sebou označení piráti přirozeně nese, tedy jakési dojmy nebezpečí, odvahy, nezřízenosti či až anarchie, se chtěli na rozdíl od Radia Caroline odpoutat. Radio London také vysílalo z lodi v pobřežních vodách, ale svou profesionalitou, organizovaností a strukturou nebylo tak ukázkovým příkladem pirátského rádia jako Caroline. Právně však toto rádia samozřejmě spadalo pod pirátská rádia. Paradoxně svým odlišným přístupem zvýšilo i důvěryhodnost ostatních pirátských projektů.

Radio London, které vycházelo především z amerických poměrů, bylo vhodným příkladem, jak by v této době mohla úspěšně fungovat komerční nadnárodně působící rozhlasová stanice. Cílem tohoto projektu bylo samozřejmě také vydělat peníze, ale nesl s sebou i hlubší poselství, a to implementovat komerční rozhlas do Británie ve formě seriózního a profesionálního podniku.

Novinkou pro britské rozhlasové vysílání, se kterou přišlo Radio London, byl formát nazývaný Fab 40. Forma týdenní hitparády nebyla nová, používalo ji i Radio Caroline a BBC, nová však byla kritéria výběru. Ostatní stanice své seznamy nejlepších skladeb koncipovaly podle úspěšnosti prodejů za dané časové období. Fab 40 se snažila poskytnout posluchačům nejnovější a dobově nejpopulárnější hity. Výběr skladeb byl tak rozmanitější a často i předcházet pohybům v žebříčkách prodejů. Přestože se Radio Caroline snažilo na popularitu Radia London reagovat a přebíralo některé jejich osvědčené praktiky, posluchači stále více přecházeli k novému vysílateli.

Radio Caroline South, tedy dřívější projekt Atlanta vedený Crawfordem a Smedleym, se i přes snahy na okamžitou reakci na nové trendy přesunulo z výtědku

do měsíčních ztrát. Kvůli strachu z budoucnosti a z reakce investorů, se Crawford rozhodl svůj podíl na Radiu Caroline odprodat Ronanu O'Rahillymu.

Dalším konkurentem, který se v této době formoval, byl projekt vznikající pod rukama Reginalda Calverta. Ten získal zkušenosti s hudebním průmyslem již před působením na poli pirátských rádií. Dříve působil jako pořadatel vyhlášených tanečních zábav pro mladé, kde vystupovaly i živé kapely. Zde se dostal do kontaktu s hudebními kapelami jako The Animals nebo The Beatles. Později, když mu práce pořadatele akcí pro mladé začala připadat nebezpečná, koupil se svou ženou velký dům na anglickém venkově. V těchto prostorech pořádal zaškolování nově nastupujících kapel v jejich veřejném vystupování. Z dalších výdělků pořídili v tomto domě i nahrávací studio, v němž mohly jejich zacvičené kapely nahrávat své první pokusy. Jako další krok následovalo spojení s Davidem Sutchem, frontmanem rockové kapely The Savages, také přezdívaným Screaming Lord Sutch. Spolu se pokoušeli hledat možnost, jak dostat produkci mladých kapel k posluchačům. Situace na oficiální scéně byla stále nepřívětivá. BBC by rockové kapely do svého programu nezařadila a prostor na Radiu Luxembourg byl plně obsazený velkými nahrávacími společnostmi. Calvertovi pomohli Sutchovi k politické participaci. Ten se tak stal zástupcem Národní strany dospívajících (National Teenage Party), která měla na programu například snížení věkové hranice pro možnost volit, další výhody pro mladé, ale také licenci pro komerční rádio vysílající populární hudbu.

Jejich pozornost upoutalo spuštění Radia Caroline. Svobodné komerční rádio, které mohlo vysílat vlastní obsah a propagovat vlastní kapely byl i Calvertův cíl. Proto po vzoru Caroline začal pracovat na vlastním obdobném projektu. Calvert pronajal ukotvenou loď ve velice špatném stavu. I přes to však vysílání spustil Calvert a jeho společníci krátce po Radiu Atlanta. Jeho počátek byl doprovázen hudební show a prostorem pro novináře, kteří byli překvapeni kvalitou přenosu nové hudební stanice. Vysílání však nevycházelo z lodi, jak všichni předpokládali, ale z mobilního vysílače, který byl nedaleko.

Pro pozdější vysílání, které již mělo probíhat „regulérně“, objevili Calvert a jeho společníci opuštěnou vojenskou pevnost v mezinárodních vodách, která v minulosti byla jednou z komplexu pevností pro obranu Británie. Tato pevnost byla vhodným

místem pro vysílání jak z hlediska situovanosti, tak z hlediska její konstrukce. Stavba byla z oceli a byla koncipovaná tak, aby přežila všechny nepříznivé vlivy. Ocelové pilíře vystupující z moře ve výšce držely útvar, v němž byl prostor vhodný pro vysílací studio. Vysílání rádia, které se jmenovalo po jednom ze svých zakladatelů, tedy Radio Sutch, začalo v polovině roku 1964.

Radio Sutch se stalo dalším problémem ve státním boji proti pirátskému vysílání. Porušování vysílacích a autorských práv a nařízení o vysílání se nyní v poměru k obsazení státního objektu a vysílání z něj zdálo být pouze prvním nepatrným krokem. Vláda byla samozřejmě velice rozhořčena obsazením objektu, ale sama si nebyla jistá, jak se v tomto případě zachovat. Ve výsledku se ukázalo jako nejasné, komu vlastně tento ocelový útvar uprostřed moře patří a kdo by tedy měl být strůjcem reakce. Vláda se také chtěla vyhnout velkému zásahu, který by mohl pirátům naopak přinést větší publicitu, ale mohl by se i zvrhnout v neočekávané násilné jednání z jedné či druhé strany. Samotný projekt Radia Sutch nebyl zdaleka tak úspěšný jako jiné pirátské stanice. Lišil se i interní strukturou. Sutch působilo až, dalo by se snad říci, punkovým či anarchistickým dojmem. Nemělo v podstatě formu řádné společnosti, nemělo formálně ani zaměstnance. Zpočátku mezi stálými pracovníky byli pouze David Sutch, Regional Calvert a Brian Poole, který byl v první řadě manažerem kapely The Savages. Ostatní vypomáhající byli buď příbuzní, nebo povětšinou mladí nadšenci, kteří se do projektu zapojili ze své vůle, často za symbolickou či žádnou odměnu. Radio Sutch se nechránilo ani registrací v jiné zemi jako ostatní, reklamu poskytovalo jen dvěma stálým inzerentům, dále své nabídky nešířilo. Toto rádio nedisponovalo ani vhodným vybavením a samotné jeho nekvalitní vysílání státu trnem v oku nebylo. Zřejmě i to bylo jedním z důvodů, proč se zásah proti těmto pirátům stále oddaloval.

Radio Sutch posléze oznámilo svá stanoviska. Jeho snahou nebylo konkurovat zaběhlejším pirátským stanicím, jeho hlavním cílem bylo otevírat cestu novým lokálním interpretům, kteří by jinde nedostali prostor. Známé hudební kapely a populární nahrávky se zde do éteru samozřejmě dostávaly také. Novinkou v pirátském vysílání bylo také parodování ostatních stanic. Chapman⁵³ uvádí například slogan: „*stanice*

---

⁵³ CHAPMAN, Robert. *Selling The Sixties: The Pirates and Pop Music Radio*. Vyd. 1. Londýn a New York: Routledge, 1992. ISBN 0-415-07817-2, s. 135.

jedné hvězdy“, který byl odkazem na Radio Luxembourg a jeho slogan „*stanice hvězd*“.⁵⁴ Jindy se parodické odkazy týkaly i hlavního státního vysílatele, například při uvádění skladeb se smíchem zaznívalo: „*oznamujeme, že toto není BBC.*“⁵⁵ Dalším typickým bodem programu Radia Sutch bylo večerní čtení z literatury. V tomto okénku se vyskytly například erotické romány *Milenec lady Chatterleyové* nebo *Fanny Hill. Paměti rozkošnice*. Tato stanice přežívala především z mecenášských darů a nebyla tolik komerčně zaměřeným projektem jako jiné rozhlasové stanice. Snažila se spíše přežívat a užívat si nabyté svobody v éteru. Rockera Davida Sutche však po jisté době uzavřené prostory pevnosti Shivering Sands spoutávaly natolik, že se rozhodl, že se po několika hudebních vystoupení se svou kapelou již nevrátí. Svůj podíl na tomto projektu odprodal Calvertovi. V září 1964 tak mohl Reginald Calvert převzít stanici, kterou s odchodem Davida Sutche přejmenoval na Radio City.

Radio City se pod vedením Reginalda Calverta se snažilo o profesionálnější přístup k vysílání než v době jeho předchůdce. Programová skladba a část týmu stojícího za rádiem zůstaly bez větších změn. Calvert se rozhodl vložit do svého projektu další kapitál a zakoupil lepší model vysílače. Nové rádio rovněž přistoupilo na zaběhlou hru ostatních pirátů, založilo vlastní společnost, která měla své kanceláře a byla oficiálně registrována na Bahamách. Calvertovi začali navazovat konexe v nedalekém pobřežním městě, díky čemuž nabyli další levně nakoupené vybavení a získali možnost pravidelné přepravy mezi pevninou a jejich vysílací pevností. Společně s vývojem techniky se rozvíjel i tým lidí, kteří ji budou odborně obsluhovat. Problémem však začal být opět nedostatek financí na pokrytí účtů a další běh stanice. Tato finanční tíseň donutila Calverta uzavřít kontrakt s americkou evangelickou organizací a vysílat nábožensky zaměřený obsah.

Přežívání rádia pokračovalo, i když se projekt nerozvíjel podle Calvertových představ. Zaměstnanci, kteří obstarávali provoz rádia, se velice často měnili, zřejmě i protože Calvert stále svým spolupracovníkům nenabízel konkrétní smlouvy, ale

---

⁵⁴ V anglickém originále „the station of one star“ a „the station of the stars“. Jednou hvězdou byl v případě Radia Sutch myšlen diskžokej Brian Poole, který se hlásil do éteru jako Brian Paull.

⁵⁵ V originále v rozhlase zaznívala věta: „We have an announcement to make – this is not the BBC.“

spolupráce byla víceméně vázána ústní dohodou.⁵⁶ Přes tyto i jiné potíže, například problematické zásobování hlavně v zimním období, mělo Radio City do světa pirátského rozhlasového vysílání originální přínos. Typický satirický humor, který provázel Radio City, dokázali tvůrci obrátit i sami proti sobě v jedinečném sebekritickém pořadu *The Anti-City Show*.

Radio City svým programem bylo opravdovým ztvárněním toho, jak pirátské rádio vznikalo a fungovalo. Mnoho pokroků této stanice vzniklo od počátku z amatérských pokusů a snah o zlepšení a proražení s vlastním programem do éteru. Zřejmě i kvůli této celkové neuhlazenosti často hraničící až se svobodomyšlnou anarchií nebylo Radio City příliš úspěšným komerčním projektem. Všechny tyto zmíněné okolnosti, které nakonec vedly k neúspěchu tohoto projektu, však velice dobře podtrhují doslovné pirátství tohoto rádia. Důležité je také zmínit, že City poskytlo britskému rozhlasu mnoho talentovaných diskžokejů, kteří se po ukončení svého působení zde uchytily v jiných stanicích.

Tento typ pirátské stanice byl nový, ale dočkal se také následovníků. V podobných poměrech jako Radio City vznikl projekt s názvem Radio Invicta. To spustilo vysílání obdobně z opuštěné vojenské pevnosti s názvem Red Sands, která byla také situovaná uprostřed moře, jen zhruba týden po původním Radiu Sutch. Ve vedení tohoto projektu byl Harry Featherbee vystupující pod jménem Tom Pepper, který si obsazení vojenské pevnosti na rozdíl od svých předchůdců i právně pojistil. Dále zde participovali i lidé, kteří již měli určité zkušenosti s přípravou pirátského vysílání. Například John Thompson, který se podílel na přípravách stanice *The Voice of Slough*, která však nikdy reálně nevysílala. Tento projekt skončil krátce po neštěstí, při němž se potopila zásobovací loď a Pepper a dva další pracovníci rádia se utopili.

Tato doba zhruba od poloviny roku 1965 do konce roku 1966 by se dala označit za velký rozkvět pirátského rádia. Různí podnikatelé spatřili v komerčně úspěšných projektech vzor pro vlastní začátek. Krátce po ukončení působnosti Radia Invicta

---

⁵⁶ Zajímavostí je, že Reginald Calvert do vysílání zapojil i své rodinné příslušníky, konkrétně obě své dcery. Jedna z nich, třináctiletá Candy Calvert, dokonce měla stálý vlastní pořad s názvem *Candy's Pop Shop*. Na tomto příkladu je zajímavé, že Candy byla jedinou diskžokejkou ženského pohlaví a navíc byla neúměrně mladší v poměru ke svým kolegům. Ti byli většinou ve věku okolo 20 let stejně jako většina jejich posluchačů.

vysílání z Red Sands však neskončilo. Dva lidé z původního Radia Invicta se spojili s Austinem Churtonem Fairmanem⁵⁷ a založili nové rádio s názvem Radio King. Tato stanice se mezi posluchači plně neujala a nedlouho po svém začátku byla nucena skončit.

Dalším pokus z téhož místa nesl název Radio 390. Svým zaměřením tato stanice cílila především na ženy. Hlavním proudem vysílání byla právě lehká hudba pro ženy. Otcem myšlenky na tento druh vysílání byl Theodore Edward le Bouthillier Allbeury, který své plány bral vážněji než jeho předchůdci. Fungování stanice měl dobře promyšlené. Chtěl naplnit svůj cíl, kterým bylo spustit komerční rozhlasovou stanici v souladu se zákonem, a snažil se dodržovat svůj dlouhodobý plán. Rozpor se zákonem samozřejmě nebyl primárním plánem žádného z vysílatelů, ale Allbeury se snažil vejít do zákonných norem nejlépe. Podal žádost o udělení licence pro svou stanici na vedení pošty. Jeho strategie byla relativně přímá a úspěšná. Do projektu investoval a do pevnosti Red Sands instaloval nové vybavení studia a vysílač. Výhodou tohoto rádia byla relativně vysoká kvalita přenosu, která nebyla tolik zapříčiněna kvalitou vysílače, ale vybranou frekvencí, na které 390 vysílalo. Oproti jiným pirátům vybrali frekvenci, která byla téměř prázdná, díky čemuž takřka nedocházelo k rušení jejich ani jiného vysílání. Na jiných frekvencích, které mohly být užívány například i stanicemi v kontinentální Evropě, se signál často mísil a způsoboval interference.

Tato doba by se obecně dala považovat za největší rozkvět pirátských stanic. V rozmezí let 1964 a 1966 vzniklo mnoho dalších stanic, které buď nenabývaly velkého významu, nebo měly podobné osudy jako některé z těch, které v této práci zmiňujeme. Důvodem tohoto nástupu byla pozornost, kterou již od počátku vzbuzovalo Radio Caroline. Dalším důvodem byla reakce druhé strany, tedy státu. Stát samozřejmě vystupoval proti pirátům, vytvářel antipirátskou kampaň, ale konkrétních represí či přímého zásahu se piráti nedočkali. Díky tomu mohly vznikat nové projekty a nemusely se den po dni obávat o svou existenci. Politika se v tomto období rozmachu příliš nezměnila. Společnost, která byla touto problematikou alespoň nějak zasažená, se rozdělila na dva tábory. Jeden tábor byli piráti a jejich příznivci, což byli převážně

---

⁵⁷ Jde opět o bratrance Olivera Smedleyho, který stál u založení projektu Atlanta, od něhož se dále distancoval v době, kdy se Atlanta spojila s Radiem Caroline.

mladí lidé, kteří byli uneseni vlnou populární hudby a aurou dobrodružství, kterou jim pirátské stanice poskytovaly. Druhý, opoziční tábor byla státní BBC se svými zastánci. To byli často vysoce postavení a dobře situovaní lidé, kteří se stavěli za monopol BBC kvůli strachu o vysoký kulturní standard, který BBC měla poskytovat. Snaha o udržení statutu quo byla podle nich zásadní i kvůli hrozbě nastupujících masových médií, které byly a jsou schopné do velké míry ovlivnit společnost.

Radio Caroline bylo v tomto období první a jeho jméno bylo i nadále velice zvukné, ale s přibýtkem dalších a dalších stanic muselo stejně jako všichni ostatní dbát o svou popularitu a své posluchače v této nelítostné komerční soutěži. S nástupem Radia London, které kapitálem svých amerických investorů i kvalitou vysílání převyšovalo ostatní pirátské stanice, muselo i Caroline postupně měnit své plány. Po spojení s Radiem Atlanta nastalo vyjednávání s dalším konkurentem. Tímto konkurentem bylo Calvertovo Radio City. Radio Caroline North bylo vždy úspěšnější než jeho sesterská loď na jihu. Radio Caroline South nebylo výdělečné a stále se pohybovalo na pokraji neúspěchu. Spojení s jinou stanicí by mohlo tento projekt oživit a poskytnout mu nový elán a popularitu. City se navíc mohlo chlubit velice významnou a strategicky výhodně umístěnou pevností Shivering Sands. Nedlouho poté byla dohoda uzavřena a Caroline se stalo partnerem s Radiem City. Stanice City začala vysílat program svého většího společníka. City v tomto spojení hrálo důležitou roli hlavně jako finanční podpora. Radio Caroline se následně staralo zisky, zprovoznění nového vybavení a programovou skladbu. Oliver Smedley přislíbil obstarání nového vysílače, který byl na Shivering Sands potřeba. Vše vypadalo, že jak slíbil, tak také konal. Zakoupil vysílač, který měl být v několika dnech dopraven k pevnosti. Při tomto transferu se však ukázalo, že vysílač není nový a moderní, ale obrovský a zastaralý po dlouhé službě na jiné vysílací stanici. K vyvrcholení této problematické situace se při snaze o instalaci vysílače zřítíl do moře. Den poté se povedlo vysílač dopravit na své místo určení, ale ani po rozebrání, omytí komponentů od slané vody a opětovném sestrojení se nepodařilo ho uvést do provozu. Vysílání tak opět muselo pokračovat přes původní vybavení. Dalším pokusem o zlepšení technických podmínek pro vysílání z pevnosti byla instalace nové antény. Nejdříve vlastnoručně vyráběné, která relativně fungovala, ale nepřežila bouři. Posléze se Calvert rozhodl pronajmout profesionální

vybavení. Inženýr Alan Arnold se svými spolupracovníky tak na pevnosti Shivering Sands zprovoznil zhruba šedesát metrů vysokou anténu a Radio City si tak mohlo v tomto ohledu připsat prvenství mezi pirátskými vysílately.

Společenství mezi Radiem City a Radiem Caroline však příliš nefungovalo. Poměry dřívějšího Radia Atlanta se ani pod záštitou Radia City příliš nezlepšily a bylo stále nutné Radio Caroline South dotovat. Vedení Radia Caroline si stále více hledělo svého vlastního projektu a Radio City v některých ohledech přehlíželo. Například smluvní dohoda s Performing Right Society byla uzavřena v době před spojením Radia Caroline a City, tudíž se na Radio City nevztahovala. Ostatní velké stanice tak postupně ztrácely statut pirátů a získávaly respekt společnosti, ale Radio City si pirátský přívlastek ponechalo. Otázkou samozřejmě zůstává, zda právě toto pirátství mohlo Radiu City uškodit, nebo se stalo atrakcí, která některé diváky naopak upoutala.

V těchto podmínkách se Calvert rozhodl opět plně převzít vedení svého rádia. Jeho žena Dorothy se stala manažerkou Radia City, a to se opět začalo ubírat vlastním směrem. Jak se ukázalo, Calvert chtěl uskutečnit velké změny. Jednou možností byla expanze rádia a vysílání z dalšího místa pro pokrytí nové oblasti. Druhou možností bylo odprodání Radia City a ukončení své působnosti na poli rozhlasového vysílání. Tato druhá možnost se ukázala jako reálnější vzhledem ke schůzkám, které Calvert absolvoval. Nejdříve jednal s Oliverem Smedleym, který se nehodlal vzdát svého snu, a plánoval oživit Radio Atlanta v novém hávu. Smedley však plánoval a vyjednával, ale dosud neměl investory, kteří by byli ochotni nový projekt financovat. Tak Calvert jednal s Radiem 390, které jeho nabídku nakonec odmítlo. Později jednal i s Radiem London, se kterým se dohodl na spolupráci na novém projektu. Radio London bude fungovat samostatně, ale stejné vedení bude s Calvertem spolupracovat na novém rádiu, které nahradí stávající Radio City. Calvert se v této dohodě zavázal poskytnout prostor Shivering Sands včetně veškerého vybavení. Další běh stanice by obstarávala druhá strana a Calvertovi by se dostávala stálá měsíční renta.

Když se později, v době, kdy již měl investory pro svůj zamýšlený projekt, o této dohodě dozvěděl Oliver Smedley, potenciální spojení Calverta a Birche z Radia London ho velice rozrušilo. Smedley si vzpomněl na starý vysílač, který pod záštitou Radia Atlanta do Shivering Sands pořídil. Samozřejmě ho nyní považoval za své vlastnictví

a rozhodl se ho aktivně domáhat. Kontaktoval přátele a představil jim plán na převzetí pevnosti Shivering Sands s tím, že vysílání Radia City bude pozastaveno do doby, než bude Smedley vyplacen. Operace se následně i uskutečnila a zaměstnanci Radia City, kteří zrovna byli na pevnosti, nekladli velký odpor. Smedley se zmocnil důležitých komponentů výbavy a znemožnil tak další vysílání. V této pozici se dal do vyjednávání s Birchem i s Calvertem. Birch vyjednávání odmítl a Calvert si byl vědom, že minimálně část zabaveného vybavení právoplatně patří jemu, rozzuřil se a vyhrožoval nebezpečným nervovým plynem, který jako chemik vynalezl a který je ochotný použít při dobývání pevnosti zpět. Tímto krokem Smedley zároveň znemožnil i pokračování dohody, ze které vyplývalo, že Radio City se přemění v nové rádio s názvem UK Good Music. Stávající situace byla velice komplikovaná, navíc Smedley začal nabízet pevnost k prodeji dalším rádiím. Calvert, kterému každým dnem vznikaly větší škody a kterému tak nemohlo pokračovat jeho další obchodní vyjednávání, se rozhodl vyhledat Olivera Smedleyho osobně, vše s ním prodiskutovat a v klidu vyřešit. Calverta v tuto dobu kontaktoval inženýr Arnold, od něhož mělo Radio City pronajatou anténu. Arnold postřehl, že City nevysílá, a obával se, že kvůli závadě na jeho přístroji. Calvert se s Arnoldem sešel, vysvětlil mu stav věcí a požádal ho o doprovod při návštěvě Smedleyho, který měl tou dobou být na chatě na venkově. V pozdních večerních hodinách přijeli na místo. Calvert vstoupil do chaty a situace, která měla být poklidným rozhovorem, nečekaně vyústila v násilí. Reginald Calvert byl v noci 21. června 1966 zastřelen Oliverem Smedleym.⁵⁸

Pár dní poté se vyřešila i situace okolo Shivering Sands. Smedleyho spojenci byli zmateni minulými událostmi a účet na jejich zaplacení se ukázal být vyčerpaný. Dobrovolně tak opustili místo a přenechali jej zpět zaměstnancům Radia City. Krátce poté zaměstnanci opět připravili vybavení k vysílání a Radio City bylo opět v éteru.

---

⁵⁸ JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W. W. Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3, s. 8.

2.3.4 Krize britských pirátských rádií

Události, které se v polovině roku 1966 odehrály, vrhly na pirátská rádia velice negativní stín. Calvert ve své podstatě zemřel kvůli roztržce o majetek dvou pirátských stanic. Tento fakt byl samozřejmě společensky neakceptovatelný a dlouhodobí odpůrci pirátského vysílání měli nový a velmi silně rezonující argument při snaze o potření pirátů. V březnu roku 1966 vyhrála v Británii volby Labouristická strana, která se k jednání pirátských vysílatelů stavěla negativně od samotného počátku. Nyní se z ní silněji než kdy dříve ozývaly hlasy, že pirátské vysílání je počátkem anarchie, a té nelze ustupovat a podobně.

Nedlouho poté, v červenci 1966, přišla vláda s prvním návrhem tzv. Marine etc. Broadcasting (Offence) Bill, který stavěl mimo zákon veškeré angažování se v běhu pirátských stanic vysílajících z pobřežních vod.⁵⁹ Dalším krokem bylo postavit mimo zákon poptávku reklamy na pirátských stanicích, která byla pro fungování komerční stanice nezbytností. Vyhláška se začala naplňovat již v září téhož roku. Pirátští vysílatelé dostávali soudní předvolání a později s nimi byly otevřeny procesy. V této době se odehrál i proces s Oliverem Smedleym, který byl nakonec osvobozen. Po soudu Smedley veřejně prohlásil, že i kvůli této tragédii končí veškeré své působení v oblasti rádia, dokud nebude komerční vysílání legální.

Proti této vyhlášce se na pirátských stanicích zvedla vlna odporu. Dokonce pirátskými rádií proběhla antikampaň k této vyhlášce. K nesouhlasu se přidala i další společenská hnutí a uskupení. Z těch významnějších jmenujme například Mladé liberály a jejich kampaň Zachraňte pop rádio (Save Pop Radio Campaign), dalším velice vlivným sdružením byla Asociace volného rádia (Free Radio Association), která ve své petici získala podporu více než patnácti tisíc lidí.⁶⁰ Tato podpora vycházející ze společnosti však pro státní moc nic neznamenala.

V listopadu 1966 začaly realizace prvních zásahů proti pirátům. První stanicí, která byla nucena přestat vysílat, bylo Radio 390. Další na novou vyhlášku doplatilo

---

⁵⁹ Paradoxem je, že nyní již stát nepoužíval jako argument předpis přidělených frekvencí podle smlouvy uzavřené v Kodani. V Evropě nyní vysílalo stovky rozhlasových stanic včetně rádia Hlas Ameriky nebo oficiálního vatikánského rádia, které byly v rozporu s touto dohodou.

⁶⁰ Vláda tuto petici vyřešila prostým označením podpisů za podvodné.

Radio Essex, kterému byly pozastaveny příjmy z reklamy, a nedlouho poté ukončilo své působení. Další pirátská rádia následovala. Radio Scotland muselo ukončit vysílání z paluby lodi, tak své vybavení přesunulo do pevnosti Roughs Tower, odkud mělo vysílání pokračovat. Fakticky k němu však nikdy nedošlo. Zákon prošel drobnými úpravami a v červenci 1967 nabyl plné platnosti. V období jednoho měsíce byly nuceny skončit i ostatní zbývající pirátské stanice, jediným přeživším zůstalo Radio Caroline. To se však zakrátko ocitlo ve finanční krizi, a tak své lodě ukotvilo u pobřeží Amsterdamu, kde zůstaly mimo provoz. Stát dokonce pojišťoval své rozhodnutí strhnutím některých vojenských pevností v mezinárodních vodách, aby předešel případným dalším pokusům.

Dalším krokem, který měl dovršit pohřbení plánů na pirátské rozhlasové vysílání, bylo založení státní rozhlasové stanice, která by obsahem pirátské vysílání nahradila. Spuštění takového projektu bylo velmi problematické zejména kvůli omezení vysílacího času hudby (tzv. needle time). Vláda si byla sama velmi dobře vědomá tohoto omezení, a tak se rozhodla stávající poměr změnit. Výsledkem byla nová smlouva s nahrávacími společnostmi. Čas určený pro vysílání hudby stále nebyl neomezený, ale několikanásobně se zvětšil. Plánování nového programu vzešlo ve známost pod označením Programme 247. Tento program měl naplňovat nový hudební kanál BBC, který byl posléze označen jako Radio One. Dřívější program s lehkou hudbou, který měl být popových prvků, pokračoval jako Radio Two. Pro populární hudbu byl již vytvořen samostatný kanál, tak jejich prvků nebylo zapotřebí i v jiném prostoru vysílání. Vážná hudba a osvětový kulturní program BBC byly tak odsunuty až na třetí kanál označovaný jako Radio Three. Radio One, které bylo od svého počátku pod vedením Robina Scotta, mělo na svém seznamu zaměstnanců asi třicet DJů. Více než polovina z nich byli lidé, kteří se dříve aktivně podíleli na pirátském rozhlasovém vysílání.

Pirátská rádia ve svém nejslavnějším období byla velice vlivným hybatelem poměrů ve společnosti. Všechna britská rádia z této doby vznikala jako komerční projekty, jejich hlavním cílem bylo tedy vydělat svým provozovatelům peníze. Vyšším cílem, kterého chtěla pirátská rádia dosáhnout, bylo otevření cesty komerčním projektům do prostoru legálního britského rozhlasu. Komerční rádia po zákazu

pirátského vysílání koncem 60. let v souladu se zákonem stále nebyla. BBC si udržela svou silnou pozici na poli médií a zůstala zastřešující organizací britského rozhlasu. Alespoň částečným vítězstvím, kterého pirátští vysílatelé dosáhli, bylo otevření éteru populární hudbě. Té byl nyní poskytnut velký prostor i ve vysílání BBC, která tak díky založení Radia One rozšířila své publikum o mladší posluchače a poskytla tak lidem to, co od rozhlasu vyžadovali.

2.4 Pokračování britských pirátských rádií

Některá pirátská rádia ze zlaté éry rozhlasového pirátství se i později v 70., 80. i 90. letech pokoušela o nové spuštění svého vysílání. Nikdy však již nedosáhla takového vřelého hlasu a vlivu jako v 60. letech.

Radio Caroline se pokusilo o návrat v 70. letech pod názvem Radio North Sea International, později Radio Caroline International. Cílem rádia zůstalo lobování za spuštění svobodného komerčního vysílání ve Velké Británii. V době před volbami bylo vysílání Radia Caroline ovlivněno i politickým sdělením. Vysílání se zřetelně vymezovalo proti Labouristické straně, jejíž zástupci se pokoušeli sabotovat snahy O'Rahillyho rádia. Tato antikampaň ve vysílání Caroline se ukázala být velice platnou. Shodou okolností v tomto roce proběhly v Británii první volby, v nichž voličský věk snížen na osmnáct let. Zřejmě i tento fakt ovlivnil výsledky voleb, v nichž jasně favorizovaná Labouristická strana nezmohla.⁶¹

Později Radio Caroline vysílalo z nizozemských pobřežních vod. V 70. letech se Radio Caroline pokusilo adaptovat nový formát po vzoru některých amerických rádií. Hlavní pozornost byla kladená na celá alba interpretů, která byla pouštěna do éteru místo jednotlivých skladeb. V Nizozemí byl zákon znemožňující vysílání z mezinárodních vod přijat v létě 1974, čímž zde skončilo i působení Radia Caroline. To se dále pokoušelo alespoň nepravidelně vysílat z různých míst pro své britské fanoušky.

---

⁶¹ MOORE, Peter. Caroline's History: 4. Defiance, Defeat and Retribution. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.radiocaroline.co.uk/#history/history_part_4.html.

V 80. letech byla pauza ve vysílání vynucená situací ohledně lodi, ze které Caroline vysílalo. Původní *Mi Amigo* byla ve velice špatném stavu a další pokračování na ní nebylo možné. Vysílání utichlo na tři roky. Po třech letech Caroline ve svém působení pokračovalo z nové velmi dobře vybavené lodi, která vyplula ze španělského pobřeží a nesla název *Ross Revenge*. V 80. letech se opět udály i změny v programu rádia. Caroline se pokoušelo jít s dobou, a tak se ve vysílání objevily i nové hudební styly jako reggae nebo indie rock'n'roll. Ronan O'Rahilly přišel i s ideou vést Caroline jako stanici vysílající oldies, ale jeho plán se nesetkal s velkým úspěchem.

Radio Caroline sice za dlouhou dobu své existence mnohokrát změnilo své místo, frekvenci a celkový koncept vysílání, ale je možné o něm říci, že s přestávkami vysílá dodnes. Stanice již není pirátská, ani nevysílá z lodi, ale dále zůstává jakýmsi echem pirátské minulosti. Celý projekt funguje především z příspěvků svých fanoušků.

Později vznikla i nová pirátská rádia, která měla však jiný charakter než piráti vysílající z lodí v mezinárodních vodách. Pozdější pirátské stanice se zpravidla vyskytovaly na pevnině a často měly charakter, který bychom z dnešního pohledu mohli označit jako lokální komunitní média. Tato úžeji zaměřená rádia později vysílala mladší hudební žánry, jako například hip-hop nebo reggae, které hlavní proud přehlížel. Jednou z velmi populárních stanic, která pirátsky vysílala v Londýně, bylo Radio Jackie. To však později v 70. letech dostalo licenci a jeho další vysílání spojené s charitativními účely bylo tedy posléze legální.⁶² Za příklad komunitního rádia, které začínalo v této době své vysílání jako pirát, je možné označit například London Greek Radio. Toto rádio své vysílání cílilo především na řeckou a kyperskou menšinu. Jeho pirátské vysílání bylo také doprovázeno mnohatisíčovými pokutami, a proto se jeho vedení rozhodlo požádat o licenci. Na tu čekalo zhruba rok, na který vysílání LGR utichlo. V listopadu 1989 byla tomuto rádiu udělena licence a začalo opět vysílat.⁶³ Své pirátské postavení tedy tímto okamžikem ztratilo, ale London Greek Radio je dodnes velice úspěšnou britskou komunitním rozhlasovou stanicí.

---

⁶² Radio Jackie – a part of local history. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: <http://radiojackie.com/>.

⁶³ London Greek Radio. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.amfm.org.uk/pirates/london-greek-radio.html>.

3. Pirátské rádio ve Spojených státech amerických

3.1 Rané období rozhlasového vysílání a jeho regulace

Ve Spojených státech amerických se v počátcích rozhlasového vysílání vláda stavěla k možnostem pro vysílání podstatně otevřeněji než například její evropské protějšky. USA tento benevolentní přístup hájila zejména kvůli silnému právu na svobodné vyjádření svých občanů. Díky tomu nebylo příliš složité si v americkém prostředí založit vlastní stanici, pořídit si licenci a pokusit se prorazit svým vysíláním. Oproti britskému modelu, v němž byla po dlouhá léta sféra vysílání zakonzervovaná v monopolním modelu s vládoucí BBC, byl v USA mnohem širší prostor pro vlastní vyjádření. S většími možnostmi se samozřejmě zmenšila potřeba amerických občanů revoltovat proti vládním pravidlům a spouštět své vysílání jako piráti. Nicméně i v USA se vyskytovaly případy, v nichž občané vybočili ze zákonných norem, či z nich vybočit úmyslně chtěli.

Ve Spojených státech amerických začaly pokusy s rádiem také již okolo počátku 20. století. Walker⁶⁴ uvádí počátky organizovaných pokusů s vysíláním datované do roku 1909, kdy vznikl Junior Wireless Club, Ltd. Tito mladí experimentátoři se snažili veřejně vystupovat a hájit práva vynálezců na pokusy v éteru. O několik let poté dokonce tito mladí technici spustili stanici, která vysílala z po domácku vybaveného studia na válečné lodě ukotvené na řece Hudson.

Koncem 20. let se však naplnily obavy radioamatérů a tři nejsilnější podniky zabývající se vysíláním ovládly éter. Radioamatéři, kteří i zde přinášeli nové technologie a posunovali hranice dále, byli tak přehlíženi a podmínky pro jejich další rozvoj se v této době nastupující profesionalizace zhoršily. Formálně se vyhláška označovala jako Zákon o rozhlasu z roku 1927. Podle tohoto zákona měla státní Federální rozhlasová komise (Federal Radio Commission – FRC) stálý dohled nad vysílacím prostorem. Tato komise udělovala licence a frekvence pro vysílání takřka

---

⁶⁴ WALKER, Jesse. *Rebels on the Air: An Alternative History of Radio in America*. Vyd. 1. New York: New York University Press, 2001. ISBN 0-8147-9381-9, s. 13.

podle svého uvážení. Fakticky neměla žádné právo omezovat vysílaný obsah licencovaných vysílatelů. Písaná závazná pravidla o licenčním systému a dodržování určitých norem obsahu v éteru neexistovala. FRC měla jednoduše dohlížet na veřejný zájem, který měl rozhlas plnit. Pokud vysílatel změnil obsah svého vysílání, nebo stálý obsah přestal komisi vyhovovat, mohla FRC licenci odejmout. Další vysílání stanice bez licence bylo tedy nezákonné, právně postižitelné a pokutovatelné. Zákon z roku 1927 byl později nahrazen Federálním zákonem o komunikaci z roku 1934, s nímž vznikl i nový orgán, Federální komunikační komise (Federal Communications Commission – FCC). Nový zákon z roku 1934 v podstatě rozšířil kompetence nového výkonného orgánu i na prostor telekomunikace. Tento úřad stále spravoval žádosti o licence k vysílání, šetřil stížnosti a podobně.⁶⁵ Zásahy FCC, kterými často končilo vysílání malých pirátských stanic, byly ve většině případů motivované hlášením jiné stanice či jedince o interferenci. Pokud nebylo udání kompletní, FCC se snažilo vlastními silami zdroj vysílání vystopovat a následně zakročit.

3.2 Počátky pirátského rádia ve Spojených státech amerických

Američtí piráti se od britského modelu podstatně lišili. V Británii byli piráty nejdříve posluchači, kteří přijímali signál bez patřičné licence. Tento vztah s vládou BBC se postupem času rozvolnil a pirátský přívlastek začali dostávat vysílatelé, kteří se snažili konkurovat monopolnímu postavení BBC. Typickým atributem britských (i jiných evropských) pirátů se stalo vysílání z mezinárodních vod. V tomto poměru by se přístup amerických pirátů dal označit za nízkorozpočtový. Nákup a přestavba lodi, koupě a zprovoznění vybavení obnášely vysoký vstupní kapitál. Vysílatelé, kteří chtěli spustit svůj program, hledali levnější a jednodušší cesty, než bylo vysílání z moře.

Jednou z těchto cest pirátského rádia bylo vysílání přes státní hranice z Mexika, na které se omezení státní komise nevztahovalo. Jedním z prvních zakázaných vysílatelů, který se rozhodl ve svém vysílání pokračovat z jiného místa, byl John R. Brinkley. Brinkleyho licencované vysílání bylo zastaveno kvůli propagaci nových

---

⁶⁵ METYKOVÁ, Monika. Heslo FCC – Federální komise Spojených států amerických pro komunikaci. *Revue pro média*. Spolek přátel pro vydávání časopisu HOST, 2003, vol. 6, s. 35.

experimentálních léčebných metod. Jeho pirátské vysílání rádia XER probíhalo z vysílacího studia nedaleko státní hranice, která byla vybavena nebývale silným a vysokým vysílačem. Tyto stanice na hranicích byly označovány anglickým souslovím border–blaster, které odkazovalo na jejich místní ukotvení na hranicích (border – hraniční), ale i na jejich neobvyklou sílu (blast – výbuch, nápor). Stanice XER přestala roku 1933 na více než dva roky vysílat, ale později se stala útočištěm pro novou stanici XERA. Tato možnost a působení rádia XERA byla v roce 1939 zastavena silným vlivem americké vlády na svého souseda. V pozdějších letech vzniklo několik dalších pokusů o vysílání z toho místa, z nichž nejvýraznější bylo vysílání mexické stanice XERA–AM⁶⁶, která vysílala do Mexika, tudíž nebyla pirátská.

3.3 Americké pirátské vysílání z pobřežních vod

Vysílání z mezinárodních vod se pro americký model vysílání zdá být relativně zbytečně komplikované. V rozhlasovém prostředí Spojených států amerických se vyskytoval velký počet stanic, které vysílaly obsah rozmanitého druhu. Piráti, kteří vysílali z pevniny, většinou vycházeli z nízkorozpočtových poměrů, ale i přes vyšší finanční náročnost nalezlo i zde vysílání z moře své fanoušky. Tyto stanice však byly spíše ojedinělými případy než zaběhlým vzorem nebezpečného podnikání, jak tomu bylo ve Velké Británii.

Prvním projektem, který v roce 1933 spustil vysílání z pobřežních vod, byla stanice s názvem RXKR. Loď s názvem City of Panama, která již dříve sloužila jako kasino na vodě, byla registrovaná v Panamě. Tato loď sloužila k obcházení zákonů již dříve, když sloužila jako plující kasino.⁶⁷ Ve 20. a 30. letech plula do mezinárodních vod, kde na své palubě nemusela dodržovat zákony proti hraní hazardních her a pití alkoholu. Loď měla být jakousi plující reklamou na Panamu a její krásy pro zvýšení

---

⁶⁶ XERA–AM. [online]. Wikipedia. Upraveno 16. 4. 2016. [Viděno 2. 5. 2016]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/XERA-AM>.

⁶⁷ FOERSTEL, Herbert N. *From Watergate to Monicagate: Ten Controversies in Modern Journalism and Media*. Vyd. 1. Westport: Greenwood Press, 2001. ISBN 0-313-31163-3, s. 239.

turistického ruchu v této destinaci. Frekvence, která byla vysílateli udělena panamskou vládou, však v americkém prostoru způsobovala interference jiným americkým licencovaným vysílatelům. Americká vláda a FRC ihned vyžadovala spolupráci panamské vlády, která měla zrušit licenci pro vysílání této stanice, ale i registraci lodí ve své zemi. Panamská vláda se však postavila za práva legitimně registrovaného vysílatele a odmítla spolupracovat s americkou vládou.

RXKR však ihned po spuštění svého vysílání v květnu 1933 porušilo mnoho licenčních ujednání, které mělo s panamskou vládou. Předpoklad vysílání turistických reklam na výlety do Panamy byl mylný, z lodi byla vysílána populární hudba a komerční reklamní sdělení do Kalifornie. Pro reklamní zadavatele se prostor ve vysílání tohoto rádia zdál být zajímavý. Komerčních rádií v tomto prostoru nebylo mnoho a žádný z nich neměl takový dosah jako tato pirátská stanice. RXKR vysílalo i mnohem silnějším vysílačem než mělo podle licence povoleno. I kvůli této obrovské šířce zásahu se stanice dostala do interference s mnoha jinými vysílateli, kteří ihned poslali stížnost na FRC. Komise si však v této době nevěděla s vysílatelem z mezinárodních vod příliš rady. V nejistotě ve svých kompetencích mimo státní hranice USA se rozhodla prozatím nezasahovat. Vysílatelé jiných stanic, kteří byli vystaveni interferencím, se pokusili obrátit i přímo na vedení RXKR. To vydalo vyjádření, podle něhož by bylo ochotné změnit frekvenci svého vysílání v případě, že je ostatní (licencovaní) vysílatelé vyplatí. V této době se americká vláda opět obrátila na vládu panamskou, která již po neblahých zkušenostech s pirátským vysíláním byla ochotná spolupracovat. Lodi byla odebrána registrace a rozhlasové stanici licence. Přesto však vysílání RXKR ještě několik týdnů pokračovalo v nezměněné formě. Zásah proti pirátům se uskutečnil v srpnu 1933. Vysílání této stanice bylo ukončeno po necelých čtyřech měsících fungování.

Americká vláda si byla velmi dobře vědoma, jak složitá situace by nastala, pokud by se nyní objevilo více pirátských lodí, které by si počínaly obdobně. Nyní si dokázala, že je možné piráty donutit ukončit vysílání bez licence, ale pokud by se případy zmnožily, znamenalo by to mnoho problémů pro celé rozhlasové vysílání v USA. Ze strachu z možného následování bylo vedení RXKR demonstrativně potrestáno zákonným znemožněním jakéhokoliv dalšího rozhlasového vysílání po roce 1933.

Stanice podobného typu se ve Spojených státech amerických opět objevily až po dlouhých čtyřiceti letech. Stanice RKKR se pro svůj vliv na pirátské vysílání obecně stala podle Foersela⁶⁸ inspirací pro pozdější nástup dalších menších pirátských počínů.

Po dlouhé době čtyř desetiletí se do éteru dostala stanice s názvem Radio Free America. Tato křesťanská stanice pod vedením reverenda Carla McIntira byla pozůstatkem legální stanice WXUR, která ztratila svou licenci roku 1970. Nová stanice, která vznikla roku 1973, licenci neobdržela a nabyla status piráta. McIntire a jeho podporovatelé zakoupili vojenskou loď s názvem Oceanic. Loď přestavěli na plovoucí vysílací stanici a přejmenovali na Columbus. Toto jméno mělo symbolizovat poselství lodi a rádia, kterým bylo, jak píše Townsend,⁶⁹ opětovné hledání základních práv v Americe. Především šlo o svobodu projevu, která mu byla dle vlastního názoru upírána.

Vysílání Radia Free America začalo 19. září 1973. Po krátké době v éteru dostal McIntire zprávu, že jeho vysílání ruší vysílání licencované stanice z New Jersey, která si již stěžovala federální komisy. Stejnou frekvenci, kterou si vybral pro vysílání reverend McIntire, používala i jiná stanice z Ohia. Tento výběr tedy nebyl příliš šťastný a se stal zřejmě i jedním z důvodů krátkého života stanice. Vedení stanice tedy po jednom dnu vysílání dobrovolně skončilo a plánovalo změnu nastavení svého vysílání na jinou vlnovou délku, na které v této době žádná stanice nevysílala. McIntire dále bojoval za své postavení v éteru a domáhal se svých práv, ale Radio Free America již nikdy znovu nevysílalo. McIntire přes veškeré okolnosti svůj podnik nikdy nenazýval pirátským. Ihned po spuštění ilegálního vysílání vyslal do éteru prosbu o finanční dotace, aby se stanice mohla oprostít svého pirátského postavení.

Po ukončení vysílání Radia Free America vydalo FCC prohlášení, že jakékoliv další pokusy o vysílání do Spojených států amerických z mezinárodních vod budou umlčeny, vybavení bude provozovatelům zabaveno a vysílatelé budou soudně stíháni.

---

⁶⁸ FOERSTEL, Herbert N. *From Watergate to Monicagate: Ten Controversies in Modern Journalism and Media*. Vyd. 1. Westport: Greenwood Press, 2001. ISBN 0-313-31163-3, s. 239.

⁶⁹ TOWNSEND, Larry. Reverend Carl McIntire: A Pirate of God [online]. [Viděno dne 17. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.carlmcintire.org/rfa-pirate.php>.

Dalším a také posledním projektem, který si vzal za vzor rádia vysílající z mezinárodních vod a překonal strach z hrozeb FCC, bylo Radio New York International. O tomto projektu se zmíníme dále v souvislosti s jeho vysílateli, kteří byli původně i aktivními piráty v prostředí lokálních rádií situovaných na pevnině.

3.4 Rozmach pirátského vysílání v USA

Dalším a velice důležitým zástupcem pirátského vysílání ve Spojených státech amerických byli kutilové, kteří si doma sestrojili vlastní, většinou slabé vybavení. Následně se pouštěli do vysílání pro své přilehlé okolí ze střechy svého domu nebo jiného vyvýšeného místa. Naprostý prapůvod tohoto druhu pirátského vysílání je u radioamatérů, kteří měli často rozhlas jako své hobby. Sestrojováním a zprovozňováním aparatury se bavili a pokoušeli se posunovat hranice svého vědění a své vynalézavosti. Dalším stupněm, který již měl za sebou hlubší cíl, byli amatérští vysílatelé. Ti byli většinou sami součástí užší komunity, jíž se pokoušeli svým vysíláním prospívat. Vysílali většinou ne zcela pravidelně a nevykazovali zisky z vysílání. Reklamní prostor v jejich vysílání nebyl pro zadavatele příliš zajímavý. Na rozdíl od evropských pirátů měli tito vysílatelé relativně úzkou cílovou skupinu a horší vybavení, kvůli čemuž byla jejich šíře zásahu podstatně menší. V porovnání s britským modelem pirátů zde nešlo o zisky z vysílání, ale především o vysílání samotné. Na projektu většinou dobrovolně spolupracovali přátelé, nadšenci ze stejné čtvrti nebo stejného města.

Dalším možným podnětem ke spuštění vysílání mimo testování vlastních dovedností byla v některých případech i cílená snaha o pirátství. Rock'n'rollová subkultura s sebou vždy nesla sklony k pohybování se na hraně zákona. Proto i vysílání, které není pod státním dohledem a je absolutně svobodné, bylo pro rockové fanoušky atraktivní.

V počátcích amatérského vysílání bez licence vznikla stanice WRAD pod vedením teenagera Alana Weinaera. Ten již od brzkých dětských let našel zálibu v montování přijímačů a podobných zařízení. Své první vysílání spustil spolu s přítelem Kennym Soferem, když zakoupili velice slabý vysílač, který měl dosah zhruba půl bloku v okolí.

S tímto slabým vysílačem v podstatě mladí vysílatelé nebyli ani postaveni mimo zákon. V zákoně byla zařízení, která vysílají takto slabý signál povolena, kvůli dálkovým ovladačům některých zařízení jako například garážových vrat. Weiner měl pocit, že město Yonkers ve státě New York by si zasloužilo mít vlastní rozhlasovou stanici. Vysílání WRAD začalo v létě roku 1968 ve sklepě domu Weinerových rodičů. Tato malá stanice měla stále velice malý dosah, proto jeho posluchači zůstávali především jeho rodiče a přátelé. Weinerův program byl velice omezený, v podstatě si musel vystačit s hudební sbírkou svých rodičů. Rozsah vysílání se zlepšil s další investicí. Weiner a jeho přátelé v říjnu 1969 zakoupili vysloužilý vojenský vysílač z druhé světové války, zprovoznili ho a po dobu tří dní vysílali populární hudbu, předpovědi počasí apod. Poté bylo WRAD nahlášeno jiným místním experimentátorem a následně bylo ukončeno zásahem FCC.

Tímto počinem Weinerovy snahy neskončily. S přáteli dále spřádal plány na nové vysílání. S vyšším věkem se Weiner a jeho přátelé začali zajímat více o aktuální dění, a to se odrazilo i na těchto plánech. Jeho novým projektem byla stanice s názvem WKOV, kterou spustil se svými přáteli v prosinci 1969. Program této stanice byl více ovlivněn politickým děním. Kriticky se stavěl k aktuálnímu dění, o němž se diskutovalo s volajícími. Všechny fungující licencované stanice se mladým vysílatelům zdály příliš zakonzervované ve svém stavu a strachu ze ztráty své licence pro další vysílání. Mladí vysílatelé zaujali protiválečné stanovisko, které se odrazilo i na hudební sbírce stanice. V té figurovali především rockový interpreti spojení s hnutím hippies. Prostor zde byl poskytován i interpretům, kteří se do vysílání hlavních newyorských nedostali. Na počátku roku 1970 byl Weiner v Yonkers následován několika dalšími podniky. Například dřívější posluchač WKOV jménem J. P. Ferraro spustil svou stanici s názvem WFSR. Ferraro kontaktoval Weinerja, protože omylem začal vysílat na stejné frekvenci. Z obou vysílatelů se stali přátelé a Weiner pomohl Ferrarovi zprovoznit nový vysílač.⁷⁰ Stanice následně fungovaly v souladu, aby se jejich vysílání nekrylo. Iniciativa mladých byla ve společnosti přijímána dobře. I rodiče mladých pirátů chválili snahy svých dětí o kulturní zpestření a participaci. Negativní kritika přišla pouze kvůli rušení televizního

---

⁷⁰ WALKER, Jesse. *Rebels on the Air: An Alternative History of Radio in America*. Vyd. 1. New York: New York University Press, 2001. ISBN 0-8147-9381-9, s. 202.

signálu při oblíbeném pořadu. Vysílatelé tento problém vyřešili operativně a při tomto pořadu umlčeli své vysílání. Jejich vysílání probíhalo do té doby pouze na AM vlnách, se kterými již nebyli plně spokojeni, tak se rozhodli vysílat na FM vlnách pod názvem WXMN. FM vysílač se však velice přehříval a jedné noci při vysílání vzplanul. Stanice se po čase vrátila do éteru s novým vysílačem a novým názvem WSEX. V této době se Weiner a Ferraro snažili zjistit, co by bylo nutné zajistit, aby jejich vysílání nebylo v rozporu se zákonem. Po schůzce s komisařem FCC však nedostali jasné instrukce a o měsíc později byli Weiner i Ferraro zadrženi federálním maršálem. Vybavení stanic bylo státním orgánem zabaveno. Stanice WKOV měla delší trvání, vysílala do poloviny roku 1971, tedy zhruba rok a půl. Tato stanice jistě pro mnohé obyvatele znamenala zajímavou součást spektra rozhlasového vysílání, ale její poselství bylo hlubší. Další lidé si uvědomili, že pokud mohou stanici spustit a udržet v chodu teenageři, mohou i oni sami. Weiner a Ferraro se i přes několik nepříjemností nevzdali a v budoucnu se v pirátském rozhlasovém vysílání dále angažovali. Například v roce 1972 uspořádali v severním Maine setkání, které by se dalo označit za konferenci pirátského vysílání.

V 80. letech se Weiner a Ferraro vrátili zpět na scénu pirátského vysílání s novým projektem. Po několika relativně úspěšných pirátských projektech na pevnině, které však vždy skončili zásahem vlády, se rozhodli pokusit se o legální cestu. Licence jim však ani po čekání udělena nebyla, tak se jejich cílem stalo vysílání z jiného prostředí, mezinárodních vod. Předpokládali, že tato stanice nebude spadat pod kontrolu FCC. Prvním krokem Weinerja bylo kontaktování britského Radia Caroline, se kterým následně i spolupracoval. V listopadu 1985 strávil nějaký čas na palubě Ross Revenge, ze které Caroline vysílalo, a pomáhal s experimenty s krátkovlnným vysílačem.⁷¹ Tato zkušenost mu dodala definitivní motivaci ke snaze o pirátské vysílání z paluby lodi. Koncem roku 1985 se Weinerovi naskytlá příležitost ke koupi lodi Litchfield, která dříve sloužila jako nákladní loď v rybářském průmyslu. Loď byla přejmenována na Sarah a její přestavba začala na jaře 1986. Z původního plánu dvou studií, z nichž jedno bude hlavní vysílací a druhé bude sloužit k produkci a úpravě vlastního obsahu, nakonec sešlo a funkční bylo jen hlavní vysílací studio. Loď operovala s pěti vysílači,

---

⁷¹ Radio New York International – History. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016].
Dostupné z: <http://www.offshoreradiomuseum.co.uk/page480.html>.

keré vysílaly na čtyřech různých typech vln. Na jaře 1987, tedy po roce práce a příprav, byla Sarah konečně připravená k vyplutí na moře. Počátkem července 1987 byla loď přeregistrována do Hondurasu a doplněna zásobami. 20. července vyplula na moře a po dvou dnech plavby se dostala na cílové místo, kde měla kotvit. Část posádky se vydala zpět na pevninu připravovat nahrávky pro vysílání a Weiner se svým kolegou Ivanem Jefferiesem začali zkušební vysílání Radia New York International. Programová náplň měla být hlavně rock'n'rollová hudba se vstupy uvaděčů a zprávami, které mají podtrhovat atmosféru lásky, míru a porozumění na této stanici. Testovací vysílání pokračovalo až do večera druhého dne.

Weiner předpokládal, že FCC v této lokalitě nemůže vymáhat práva na lodi, která je registrovaná v jiné zemi. Na palubu lodi však byla vyslána pobřežní hlídka a komisaři FCC, kteří loď zkontrolovali a domáhali se ukončení vysílání. Weiner se proti příkazu ohradil s oporou ve Federálním zákonu o komunikaci z roku 1934, který se nevztahoval na prostor mezinárodních vod. Po návštěvě agentů FCC se Weiner a Jefferies rozhodli prozatím pozastavit vysílání. Poté zvážili svou situaci, ujistili se v zákonech a rozhodli se opět začít druhý den vysílat. Radio New York International zaznamenalo ohlas v ostatních médiích. Testovací vysílání následující dny neprokázalo žádné problémy, a tak se vysílatelé rozhodli spuštění pravidelného vysílání naplánovat na 1. srpna 1987. Tři dny před spuštěním pravidelného vysílání se k lodi opět dostavila pobřežní hlídka a oznámila vysílatelům, že musí zkontrolovat jejich povolení od honduraské vlády a jiné formality. Weiner a jeho kolegové se kvůli obavám o bezpečnost lodi rozhodli spolupracovat. Po nalodění ozbrojených strážů byla posádka pozatýkána z důvodu porušení mezinárodních zákonů. Jakých přesně jim sděleno nebylo. FCC komisaři navíc pro jistotu ve studiu přeřezali kabely, které napájely vysílač. Posádka byla následně přepravena na stanici na pevnině a honduraská povolení se již dále neřešila. Po převezení do New Yorku se zadržení setkali s velkým zájmem společnosti, podporovatelů a médií. Tato aféra pomohla Radiu New York International získat na popularitě, která se jí vyplatila i v podobě dobrovolných darů fanoušků na další fungování. Vysílatelé byli posléze obžalováni z několika překročení zákonů, žádný z nich však nebyl vyhláškou FCC nebo samotné americké vlády a celé obžalování vyznívalo relativně neopodstatněně.

O několik dní později byli propuštěni a začali znovu plánovat vysílání. Na lodi bylo po zákroku státních zřízenců nutné provést další opravy, které trvaly až do září 1988. Po dopnutí na cílové souřadnice se zhruba měsíc nic nedělo, protože rádio nechtělo spustit vysílání, dokud nebude moci vysílat legálně. Zkušební vysílání začalo až v polovině října. Již druhý den vysílání uskutečnila FCC s pobřežní hlídkou výpravu, která měla opět ukončit vysílání této stanice. Tentokrát posádka nejdříve odmítla spolupráci, ale po krátkých diskuzích k ní svolila. Vysílání bylo tedy opět ukončeno již v testovací fázi. Při procesu se zadrženými jim bylo doporučeno požádat o licenci pro legální vysílání, na frekvenci, která se pro následující rok měla uvolnit. Soud při tomto procesu také stanovil, že FCC má právo na regulaci jakéhokoliv vysílání, které je cílené na území Spojených států amerických.⁷² Weiner se opět bránil tím, že zákonné pravomoci FCC se nevztahují na mezinárodní vody a že frekvence, na které vysílá Radio New York International, nezpůsobuje interference žádnému licenci schválenému vysílateli. Přesvědčený vlastník tohoto pirátského rádia měl záměr opět co nejdříve začít vysílat. K dalšímu vysílání Radia New York International však již nedošlo. Zákony se v tomto ohledu postupně zpevnily natolik, že ani Weiner a jeho společníci v nich nenašli prostor k dalším operacím. V roce 1990 byla dokonce Weinerovi nabídnuta licence pro vysílání na středně dlouhých vlnách, ale ten ji odmítl, protože svůj podnik chtěl řídit svobodně, ne pod patronátem FCC. Později se program Radia New York International objevil několikrát v éteru ve vysílacím prostoru jiných stanic na krátkých vlnách s velkým dosahem. Pravidelné vysílání stanice však nikdy opravdu nezačalo. Tyto zkušenosti však Weinerja nedemotivovaly a Weiner se stal takřka celoživotním propagátorem pirátského rádia. Po skončení Radia New York International se své vize nevzdal a stále se pokoušel najít možnost vysílat pirátsky, ale nebýt v přímém rozporu se zákonem. Jeho dřívější projekty na pevnině i Radio New York International byly ve své době velice populární a staly se pro mnohé další piráty silnou motivací.

Příkladem inspirace Weinerovým rádiem WKOV může být Jolly Roger Radio založené Brucem Quinnem. Ten vysílal ze svého domova v Bloomingtonu v Indianě

---

⁷² Shodou okolností se na začátku roku 1989 americké státní hranice rozšířily zhruba o 19 kilometrů teritoriálních vod směrem od pobřeží do moře. Tím by i Weinerova loď Sarah ve svém postavení již spadala pod oficiální moc USA.

rockovou, folkovou a country hudbu. S tímto projektem mu vypomáhali především studenti Univerzity v Indianě.⁷³ Jolly Roger Radio začalo vysílat v polovině roku 1971 a vysílalo až do listopadu 1980, kdy byl Quinn vystopován, zadržen a pokutován.

Jednou z prvních a zároveň nejdéle působících stanic, které vznikly z radioamatérských kořenů, byla WTFC, která začala vysílat na Vánoce 1964 a která i přes snahy FCC o vypátrání vysílače fungovala až do roku 1988.

Pirátská stanice WCPR pod vedením teenagerů Johna Calabroa a Perryho Calavieriho z newyorského Brooklynu začala vysílat v roce 1975. Při spuštění vysílání měl vysílač WCPR dosah jen několika málo bloků, ale po krátké době se s lepším vybavením dosah zlepšil na celý Brooklyn a přilehlé okolí. Vysílatelé často vyzývali své posluchače, aby jim zatelefonovali a diskutovali o různých tématech. Tyto hovory neprobíhaly přes klasickou linku, ale díky mezeře v testovacích linkách, kterou tito piráti objevili.⁷⁴ Díky tomu nemohli být podle telefonního čísla vystopováni. Stanice byla ukončena zásahem FCC roku 1976, ale stejní vysílatelé spustili novou stanici již následující rok. Calabro a Calavieri tak pokračovali ve stejném formátu, který jim dříve dobře fungoval, na nové stanici s názvem WFAT. V této době se Calabro a Calavieri stali inspirací pro mnohé další lidi ve svém okolí. Pod jejich vlivem se v New Yorku vytvořila jakási volně sdružená síť pirátských rádií nazývaná Pirate Radio Network. Vystopovat tuto stanici bylo pro FCC v bytové zástavbě velice složité, ale i přesto byly oba vysílatelé v dubnu 1979 opět zajištěni.

Za velmi zvláštní případ pirátského rádia, který by zde měl být zmíněn, považujeme pirátské Radio First Termer. Tato stanice vznikla a vysílala ve vietnamském Saigonu pod vedením amerického seržanta Clydea Davida DeLaye, který vstupoval do vysílání jako Dave Rabbit. Období války ve Vietnamu bylo pro americkou společnost samo o sobě velice rozporuplné. V americké společnosti se naplno rozvinulo

---

⁷³ Studentské pirátské stanice se staly také velice častým fenoménem. Právě studenti měli často potřebu pokusit se o vlastní projekt a vysílat populární hudbu pro své přilehlé okolí. Zajímavým příkladem může být stanice WMAS (Western Military Academy Station), která již v 50. letech vznikla a působila na půdě vojenské akademie. Stanice vysílala populární, jazzovou a folkovou hudbu, sportovní informace a dvě satirické show.

⁷⁴ FOERSTEL, Herbert N. *From Watergate to Monicagate: Ten Controversies in Modern Journalism and Media*. Vyd. 1. Westport: Greenwood Press, 2001. ISBN 0-313-31163-3, s. 240.

hnutí hippies. Oproti tomu mladí muži byli odváděni do války, o níž neměli mnoho informací. Radio First Termer vysílalo každou noc téměř celý leden roku 1971. Na stanici dostával nejvíce prostor hard rock, který byl velmi často doplňován protiválečným komentářem, sexuálními narážkami a zmínkami o drogách a jejich užívání.

Lokální rozhlasové stanice se rozvíjely i mimo městská centra. Například Jim Simmons z Bakersfieldu v Kalifornii nejdříve pracoval jako DJ v rozhlasové stanici, která vysílala v pouštní pustině. Lokální obyvatelstvo nemělo moc dalších možností na příjem signálu stanic z velkých měst, a proto byly tyto lokální stanice většinou směsí různých žánrů pro různé cílové skupiny. Později si Simmons s přáteli založil vlastní stanici na univerzitě. Vybavení pro vysílání získali mladí výhodně od starších zkušenějších vysílatelů, a tak vznikla stanice KBC. Ta spustila své vysílání bez obdržení licence. Hlavním programem vysílání byla hudba, nejčastěji rock, ale i jazz, country a rhythm and blues. Stanice postupem času získala licenci pro vysílání a stala se legální a regulérní součástí univerzity. Simmons se zajímal o rozhlas i mimo univerzitní prostředí. Nejvíce ho zaujal rockový hudební program stanice Channel One, KLOS. Tato stanice s širokou hudební knihovnou se stala velice populární. Zbylé dvě městské stanice postřehly, že Channel One získává velkou popularitu a přebírá jejich posluchače. Samotný Channel One neměl ve vysílání reklamy, ale ztráta posluchačů legálních stanic byla pro ně jako pro komerční projekty životu nebezpečný problém. Tyto legální stanice ze strachu o svou životaschopnost podaly stížnost FCC na pirátský Channel One. Stanice byla následně uzavřena.

Zajímavým projektem bylo také Radio KBSA, které měla své kořeny ve Fairfieldu v Kalifornii. Tato stanice byla vedena tamějšími staršími skauty a operovala s relativně silným vysílačem, který bez problémů pokryl celé město. Stanice fungovala bez licence, ale měla podporu od městských institucí. Zřejmě i vzhledem k ukotvení stanice ve skautském prostředí nepřišel tak radikální zásah vlády jako u některých jiných. „Stanice

nakonec byla relativně přátelsky navštívena pobaveným agentem FCC.⁷⁵ Ten vysílatelům doporučil, jestli nechtějí místo konce vysílání raději začít vysílat legálně.

V tomto období ve Spojených státech amerických působily desítky dalších pirátských stanic, které vydržely v éteru po různě dlouhou dobu, ale nejčastěji končily zásahem Federální komunikační komise.

S velmi důležitou myšlenkou pro rozpory mezi pirátským vysíláním a zákonem přišel Stephen Paul Dunifer. Ten objevil koncept mikro rádia. Vysílání tohoto typu bylo slabé natolik, že nepodléhalo zákonům a regulaci FCC. Později v roce 1992 Dunifer spustil vlastní stanici, která nesla název Radio Free Berkley. Tato stanice dostala výstrahu od FCC, a tak se Dunifer rozhodl přestěhovat ji z vlastního domu. Následně se stanice neustále přemísťovala, aby předešla svému uzavření. V roce 1993 byl Dunifer pokutován FCC za své dosavadní projekty částkou dvacet tisíc dolarů. Odvolal se a požádal o právníckou pomoc. Finální rozsudek sporu se stále oddaloval a Free Radio Berkley stále vysílalo a získávalo na popularitě. Důležitým zjištěním bylo ve výsledku to, že vysílatelé se slabým signálem nemohou způsobovat interference větším licencovaným stanicím, což byl nejčastější argument FCC. Free Radio Berkley bylo soudně umlčeno v červnu 1998, ale za dobu svého působení získalo na popularitě stejně jako celá mise svobodného vysílání, kterou zastávalo. Radio Free Berkley se stalo vzorem mnoha podobných projektů, které vysílali se slabým vysílačem po celých Spojených státech amerických.

Jak píše Foerstel,⁷⁶ v roce 1998 dospěly spory mezi mikrovysílateli bez licence a Federální komunikační komisí až k demonstraci. Asi padesát amatérských pirátských vysílatelů se shromáždilo u hlavní budovy FCC a stěžovalo si, že korporátní rozhlasové sítě nenaplnují komunitní potřeby. Jejich vysílání těmto účelům slouží, ale není v souladu se zákonem. Zastupitel FCC William Kennard uznal, že tato situace nebyla ideální, a částečně projevil sympatie se zájmy demonstrantů. Nechal se slyšet, že tento

---

⁷⁵ WALKER, Jesse. WALKER, Jesse. *Rebels on the Air: An Alternative History of Radio in America*. Vyd. 1. New York: New York University Press, 2001. ISBN 0-8147-9381-9, s. 206. Z anglického originálu: „It eventually received a relatively friendly visit from an amused FCC agent.“

⁷⁶ FOERSTEL, Herbert N. *From Watergate to Monicagate: Ten Controversies in Modern Journalism and Media*. Vyd. 1. Westport: Greenwood Press, 2001. ISBN 0-313-31163-3, s. 238.

stav by se do budoucna měl řešit. Pirátské vysílání zůstalo v rámci kompetencí FCC velmi frekventovanou otázkou.

4. Podobnosti a rozdíly mezi prostředím

Pokud bychom se snažili porovnat britská a americká pirátská rádia a jejich programovou skladbu, došli bychom k relativně překvapujícímu zjištění. Jak uvádí Jones,⁷⁷ největší část vysílání pirátských rádií v obou zemích zaujímal rock'n'rollová hudba.⁷⁸ Toto zjištění je zajímavé hlavně z hlediska rozdílné situace. Ve Velké Británii byl rock'n'roll velice nedostatkovým obsahem ve vysílání rozhlasu. To by i vysvětlovalo vysoké procento jeho výskytu v pirátském vysílání. Piráti se jednoduše pokoušeli poskytnout svým posluchačům to, co se jim jinde nedostalo. V americkém prostoru je toto číslo podobně vysoké, přestože komerční stanice mohly do jisté míry vysílat neregulovaný obsah. Rock'n'roll zde nebyl zapovězený, ale byl natolik populární, že i piráti získávali své obecenstvo jeho přehráváním. Dalším argumentem by mohl být samotný přístup k autoritám v duchu rock'n'rollového životního stylu. Piráti, kteří se pohybovali mimo zákon, by se dali označit za opravdové rockery, kteří žijí na pokraji diktátu autority.

Podobně vyvážený poměr se vyskytuje i při zaměření na politický obsah, kterého bylo ve vysílání málo. Piráti se zřejmě snažili především poskytovat lidem zábavu a politická sdělení tak byla lehkým obsahem vytlačena na okraj.⁷⁹

Důležitým faktem pro uvažování o těchto dvou mediálních prostředích je to, že britští piráti na rozdíl od těch amerických neměli možnost volby. V Británii fungoval zaběhlý monopol BBC, do kterého stát nenechal zasahovat soukromé vysílatele. Jediná možnost, jak se dostat do vysílání s vlastním obsahem, byla stát se pirátem. Oproti tomu ve Spojených státech amerických měla státní média veřejné služby od počátku velmi slabé postavení. Éter zde byl otevřen soukromým vysílatelům, kteří museli splnit určité

---

⁷⁷ JONES, Steve. Making Waves: Pirate Radio and Popular Music. Práce byla prezentována na výročním shromáždění Asociace pro vzdělaná v žurnalistice a masové komunikaci. Portland, Oregon, 2.–5. července 1988, s. 17.

⁷⁸ Jones uvádí závěry A*C*E (The Association of Clandestine radio Enthusiasts), která sleduje stanice, které vysílaly v letech 1986 až 1988. Dochází k tomu, že v evropském prostoru to bylo asi 74 % a v americkém 72 % rockové hudby oproti jinému obsahu.

⁷⁹ Politický program v evropském vysílání zaujímá podle Jonese 4 % a v americkém 5 %.

podmínky pro to, aby jim byla státní komisí udělena licence k vysílání. Při této možnosti šlo dále v podstatě jen o rozhodnutí vysílatele a jeho schopnost podřídit své vysílání státním pravidlům. Pozice menších vysílatelů také nebyla v USA nejjednodušší vzhledem k fungování velkých podniků, které ovládaly celé sítě populárních rádií.

Jeden z dalších velkých rozdílů mezi pirátskými rádii ve Velké Británii a ve Spojených státech amerických je způsob jejich fungování. Ve Velké Británii, která může posloužit jako zástupce „evropského“ modelu, se pirátská rádia postupem času vypracovala ve velké a zaběhlé komerční podniky, kterým se mnohokrát vrátily jejich počáteční vklady. Již nutnost investovat hned v počátku projektu tisíce liber do koupě lodi, vybavení, jeho instalace a celkového zprovoznění vysílacího studia na lodi svědčí o velké vážnosti, s níž podnikatelé k těmto projektům ve Velké Británii přistupovali. Většinu pirátských vysílatelů ve Spojených státech amerických bychom dojisty nemohli upřít jejich nadšení a zápal pro věc, ale spuštění rozhlasové stanice z domova nevyžadovalo tak důkladný plán a vysoké investice. Pro většinu pirátů z amerického prostředí byla nutnost zkonstruovat či jinak pořídit vysílač požadované síly. Domácí studia často byla vybavována postupně a svépomocí. Americký pirát tak nejčastěji riskoval zabavení svého vybavení a několika set dolarovou pokutu. Velký rozdíl byl tedy i v riskantnosti jednotlivých projektů v těchto různých podmínkách.

Dalšího rozdílu mezi britským a americkým prostředím bychom si mohli povšimnout například v reakcích státu, které byly vyvolány pirátským vysíláním. Zatímco v Británii (a dalo by se říci i obecně v Evropě) státní instituce vystupovaly veřejně proti pirátům, vypouštěly do médií protipirátské kampaně a podobně, konkrétní zásahy na sebe vždy nechávaly dlouho čekat. Britská pirátská rádia, která byla ukotvena v mezinárodních vodách, vysílala poměrně dlouhá období, po kterých přišly zákony, které piráty často donutily pouze změnit svou pozici a podobně. Naopak v americkém prostředí zejména pirátská rádia vysílající z mezinárodních vod neměla dlouhá trvání. Stát se snažil tyto pirátské podniky zachytit vždy ihned v počátku, než stačily nabýt velké popularity. Vzhledem k těmto velice rychlým zásahům a státním opatřením se ve Spojených státech amerických konkrétně vysílání z mezinárodních vod příliš neprosadilo.

V USA se naopak velice rozvinulo vysílání menších pirátských podniků, které vysílaly většinou přímo z centra svého zásahu. Provozovatelé vysílali jako tzv. mikrovysílatelé. Tito malí vysílatelé se mohli pohybovat na hraně zákona, podle něhož určité slabé vysílání nevyžadovalo licenci.

Důležitou podobností obou prostředí je vliv těchto projektů na společnost. Společnost, především posluchači těchto rádií, přijímala pirátské projekty většinou kladně. Právě pirátská rádia se v obou prostředích stala silným podnětem pro změnu zaběhlých stereotypů. V britském prostředí se díky pirátskému rádiu změnil celý koncept vysílání média veřejné služby. BBC byla tímto tlakem donucena k otevření svého vysílání populární hudbě. V americkém prostředí pirátská rádia otevřela především otázku svobody projevu menších vysílatelů a ovlivnila následné pojetí amatérských vysílatelů jako tzv. mikrovysílatelů.

Závěr

Podoby pirátství se s vývojem společnosti a nových technologií také velice proměňovaly. Pirátství dnes již není pojmem pro „pouhé postupné přivlastňování duševního vlastnictví“.⁸⁰ V moderní společnosti se stalo znepokojujícím faktorem pro oblasti, jako je věda a technika, politika, ale hlavně autorství či otázka původnosti a originality. Pojem pirátství, ať je v některých svých formách jakkoliv nebezpečný, se s vývojem zamlžuje a dalo by se říci i štěpí. Jak uvádí Johns,⁸¹ dnes je pojmem pirátství označeno například i sdílení softwaru, souborů a služeb v rámci vysokých škol. Například i další použití sklizených geneticky upravených rostlin je biotechnologickými společnostmi označeno za „osivové“ pirátství. Zděšení vychází i jen z možnosti pirátského počínání. Proto spolu s novými technologiemi a vynálezy vznikaly i zákony proti možnému pirátství.

Pirátství se v dnešní době, která by se dala označit jako informační věk, stalo především otázkou týkající se prostoru mezi třemi body – kreativitou (autorstvím), komunikací a obchodem. Pirátství se už ve svém prvopočátku stalo v podstatě nedílnou součástí duševního vlastnictví. Pokud je na jedné straně ať už zákonem, nebo pouze etikou vymezené duševní vlastnictví, prvenství či originalita, musí se na druhé straně této pomyslné linie nacházet neoprávněné přivlastňování, kopírování, pirátská produkce. Takové nazírání pirátství obecně jako jevu by se dalo sledovat do velmi hluboké historie. Ať už bychom tak činili po vzoru Adriana Johnse, který tuto historii ohraničuje Gutenbergovým vynálezem knihtisku, nebo bychom se snažili hledat ještě dále, novodobé rozhlasové pirátství se z tohoto konceptu částečně vymyká. Pojem pirátství se s rozhlasovým vysíláním začal spojovat už ve 20. letech 20. století. Ve svých počátcích bylo na pirátství nahlíženo ve Velké Británii a ve Spojených státech amerických rozdílně. První zmínky o britském rozhlasovém pirátství jsou spojeny

---

⁸⁰ JOHNS, Adrian. *Pirátství: boje o duševní vlastnictví od Gutenberga po Gatese*. Vyd. 1. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7294-711-9, s. 16 .

⁸¹ Tamtéž, s. 17.

s nezákonným přijímáním státního vysílatele. Pro poslech tohoto obsahu bylo potřeba mít zakoupenou roční licenci, která posluchače opravňovala přijímat vysílání. Tento systém dobře nefungoval i s přihlédnutím k tomu, že britská vláda neměla prakticky žádný nástroj, kterým by mohla posluchače kontrolovat. Jediným výstupem byly následné bilance prodejů, které často ukazovaly, že v Británii jsou tisíce pirátů.

Ve Spojených státech amerických byli od počátku jako piráti označováni vysílatelé. Pirátem byl tak ten, kdo svým vysíláním rušil vysílání jiné licencované stanice. Vysílatelé samozřejmě museli žádat státní Federální komisy pro komunikaci o licenci, bez které bylo vysílání ilegální. Tato komise však nejčastěji řešila právě problémy s interferencemi více signálů. Pirátské vysílání bez licence tak bylo bez větších problémů možné, pokud člověk vysílal na neobsazené frekvenci. Označení pirát se do budoucna ustálilo v této koncepci a za piráty byli tedy v moderním pojetí označováni nezákonní rozhlasoví vysílatelé.

Pojem pirátství se v rozhlasovém prostředí ustálil, ale při dalším uvažování o něm v těchto dvou rozdílných prostředích je důležité si uvědomit zásadní odlišnost. Pirátské vysílání ve Velké Británii bylo jedinou možností, jak vysílat vlastní obsah do éteru. Komerční fungování pirátské stanice, které je důležitým faktorem tohoto podnikání, však bylo do jisté míry nutností pro běh stanice. V USA byl prostor soukromým vysílatelům mnohem otevřenější. Soukromé stanice sice byly pod státní správou a pro jejich fungování bylo nutné mít licenci, ale tato možnost v souladu se zákonem existovala. Možnosti licencované stanice a jejího obsahu nebyly neomezené, což pro některé vysílatele bylo zásadním problémem, ale možnost legálního fungování soukromého podnikání v oblasti rozhlasu zde byla. S tímto rozdílem se pojí i další odlišnost, a to především v hlavním proudu pirátských rádií dané lokality. Ve Velké Británii se nejvíce proslavily stanice, které byly často na lodích a vysílaly z mezinárodních vod. Projekty pro takové rozhlasové stanice byly již od počátku finančně náročné. Nebezpečí neúspěchu tak bylo vysoké pro provozovatele, ale i pro investory, kteří často za projekty stáli. Ve Spojených státech amerických se nejvíce rozvinula menší, lokální rádia, která měla kořeny především v radioamatérských pokusech svých provozovatelů. U těchto stanic většinou nebyl nutný vstupní kapitál tak vysoký. Vybavení, u něhož nebyl nutností tak velký výkon jako při vysílání ze vzdálené

pozice na moři, si často schopní radioamatéři vyrobili vlastní. Následně při pirátském provozu riskovali jeho zabavení a pokutu.

Rozdíl moderního pojetí rozhlasového pirátství s jinými druhy pirátství je zjevný, především protože nejde o přivlastňování si určitého obsahu, ale poskytování služby posluchačům. Samozřejmě se i zde setkáme s problematickými vztahy ohledně porušování autorských práv nebo práv nahrávacích společností při přehrávání hudby v éteru. Finanční vyrovnání mezi piráty a společnostmi často nebylo podloženo smluvně, a proto zůstane otevřeně spekulacím. V tomto místě rovněž zůstane otázkou, zda pirátské stanice připravovaly o výdělky interprety a společnosti, nebo se právě pirátské stanice staly těmi, kdo tvořil z jednotlivých nahrávek opravdové hity, po nichž následně stoupala poptávka a zájem.

Pokud bychom se snažili hledat motivaci pirátského počínání, ve většině případů bychom se zřejmě dostali k nabývání zisku z práce někoho jiného. I v tomto případě se pirátská rádia ve svém konceptu pirátství lišila. Například pirátská rádia ve Spojených státech amerických často přežívala jen díky silnému přesvědčení svých majitelů a velmi často se ve svém hospodaření nikdy nedostala do kladných hodnot. Tyto projekty byly touhou po svobodném vyjádření, snahou o potěšení vlastní i ostatních. Pokud bychom v tomto kontextu nazřeli pirátská rádia ve Velké Británii, je jisté, že ta vznikala více jako komerční projekty. O hlavních cílech těchto rádií je možné spekulovat. Na jedné straně hrály velkou roli zisky provozovatelů, ale na druhé straně tato rádia poskytovala především mladým lidem tolik kýženou alternativu. Jak Ronan O'Rahilly z Radia Caroline, tak Allan Crawford z Radia Atlanta přišli s ideou spuštění pirátského rádia především kvůli možnosti pouštět do éteru mladé skupiny, které zastupovali. Britská a další evropská pirátská rádia však nabývala zisky především z prodeje svého prostoru ve vysílání reklamním zadavatelům. Fungovala tedy na bázi komerčních rádií ve státech, v nichž tato možnost byla v rozporu se zákonem. Pirátští vysílatelé byli na reklamě závislí, aby pokryli náklady na vysílání. Posléze se však ukázalo, že pirátské projekty jsou mezi lidmi natolik populární, že mohou být pro zadavatele reklamních sdělení velice zajímavé. Díky tomu mohou piráti vydělávat větší obnosy, než jaké by byly třeba pro samotný běh stanice. Éra vysoké oblíbenosti pirátských rádií však později upadla a některé stanice, například Radio Caroline, přesto působily dále. I když tyto

projekty již nepřinášely svým provozovatelům zisky a fungovaly jen z darů svých fanoušku, svou identitu si udržely.

Pirátská rádia se stala nedílnou součástí historie médií. Ve své době byla silným hybatelem společnosti a jedním z nejsilnějších podnětů pro spuštění nových kanálů vysílání ve Velké Británii. V dnešní době již nezažívá rozhlas takovou popularitu jako v 60. či 70. letech a možnosti rozhlasových stanic se změnily s nástupem nových technologií. Internet zasáhl i sféru vysílání a otevřel nové možnosti malým vysílatelům, kteří zde mohou svůj obsah bezplatně publikovat. Pirátská rádia jsou dnes ve vyspělém světě již spíše echem minulosti, ale zároveň i tématem, na které se stále nezapomíná. K tomuto tématu stále vychází nové publikace, memoáry aktérů, ale i komerčně úspěšné filmy a jiná díla inspirovaná tímto unikátním prostředím.

Summary

In this diploma thesis, I focused on the development of radio-connected piracy. The work is divided in two main parts which are defined locally. In the first part, the history of piracy and radio broadcasting in the British media landscape will be explored. The second part follows the development of radio broadcasting piracy in the United States of America.

First of all, Great Britain was influenced by the BBC and its monopoly in the local radio broadcasting system. The first pirates were defined in the 1920s, but this conception of piracy was different than the modern one. These pirates were people who received and listened to a broadcasting of the BBC without paying an annual license.

On the other hand, pirate radio in the United States of America was associated with broadcasting its own signal from its beginning. American pirates were people who caused interference to other licensed broadcasters. In general, pirate radio was also a station which operated without a license from the Federal Radio Commission (following 1934 Federal Communication Commission).

There was also a difference between two main streams of pirate radio in these two countries. In Great Britain, there was no possibility to start a private service radio

station legally. As a result, the only chance for broadcasting one's own content was piracy. British offshore pirates tried to obey the law as much as possible in their activities. They bought ships which they registered in other countries. Also, their radio stations usually had a license in other countries. They anchored the ship in international waters and started broadcasts aimed at Britain. American pirates were in most cases, smaller and lower budget enterprises. These beginnings of American pirate radios were often connected with radio amateurs who just tried their skills to set up a homemade studio. Most often they were based directly in the centre of their action.

British pirate radios were much more commercial projects than the American ones. They sold advertising time in their broadcasting, which made them gain more money than they needed for running the station. On the opposite spectrum, pirate radios in the United States were in most cases unprofitable. Their owners ran them just because of the joy from broadcasting content they liked.

Pirate radios are an important part of media history. Contemporarily, in this age of the Internet and television, they are much more like an echo of the past. However, today, there are new publications and memoirs about pirate radio that illustrate the ambiance of this phenomenon. It was also an inspiration for successful feature films.

Použitá literatura

BASTIAN, Vanessa. Heslo Pirate Radio in SHEPHERD, John (ed.). *Continuum Encyclopedia of Popular Music of the World*. Vyd. 1. New York: Continuum, 2003. ISBN 0-8264-6321-5.

CHAPMAN, Robert. *Selling The Sixties: The Pirates and Pop Music Radio*. Vyd. 1. Londýn a New York: Routledge, 1992. ISBN 0-415-07817-2.

CHAPMAN, Robert. The 1960s Pirates: A comparative Analysis Of Radio London and Radio Caroline. *Popular Music*. Cambridge University Press, 1990, vol. 9 , no. 2, s. 165–178. ISSN 1474-0095.

CRISELL, Andrew. *An Introductory History of British Broadcasting*. Vyd. 2. Londýn a New York: Routledge, 2002. ISBN 0415247926.

FOERSTEL, Herbert N. *From Watergate to Monicagate: Ten Controversies in Modern Journalism and Media*. Vyd. 1. Westport: Greenwood Press, 2001. ISBN 0-313-31163-3.

JOHNS, Adrian. *Pirátsství: boje o duševní vlastnictví od Gutenberga po Gatese*. Vyd. 1. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7294-711-9.

JOHNS, Adrian. *Death of a Pirate – British Radio and Making of the Information Age*. Vyd. 1. New York: W . W . Norton & Company, 2011. ISBN 978-0-393-06860-3.

JONES, Steve. *Making Waves: Pirate Radio and Popular Music*. Práce byla prezentována na výročním shromáždění Asociace pro vzdělání v žurnalistice a masové komunikaci. Portland, Oregon, 2.–5. července 1988. Dostupné online z: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED295272.pdf>.

METYKOVÁ, Monika. Heslo FCC – Federální komise Spojených států amerických pro komunikaci. *Revue pro média*. Spolek přátel pro vydávání časopisu HOST, 2003, vol. 6, s. 35. Dostupné online z: <http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/FCC.htm>.

WALKER, Jesse. *Rebels on the Air: An Alternative History of Radio in America*. Vyd. 1. New York: New York University Press, 2001. ISBN 0-8147-9381-9.

Internetové zdroje

Can I Do You Now, Sir? [online]. [Viděno dne 2. 5. 2015]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/liverpool/localhistory/journey/stars/tommy_handley/itma.shtml.

History of Radio Luxembourg and its English service. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.radioluxembourg.co.uk/?page_id=2.

London Greek Radio. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.amfm.org.uk/pirates/london-greek-radio.html>.

MOORE, Peter. Caroline's History: 4. Defiance, Defeat and Retribution. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.radiocaroline.co.uk/#history/history_part_4.html.

Počátky BBC. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/czech/specials/934_bbc_history/index.shtml.

Příběh Ing. Formise. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Čerpáno z CÍLEK, Roman. *Výstřely v hotelu Záhoří*. Brno: MOBA, 1995. ISBN 80-7173-853-0. Dostupné z: <http://www.slapy.cz/okoli/formis.html>.

Radio New York International – History. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.offshoreradiomuseum.co.uk/page480.html>.

Radio Jackie – a part of local history. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: <http://radiojackie.com/>.

This is the BBC. [online]. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/historyofthebbc/research/culture/reith-5>.

TOWNSEND, Larry. Reverend Carl McIntire: A Pirate of God [online]. [Viděno dne 17. 4. 2016]. Dostupné na: <http://www.carlmcintire.org/rfa-pirate.php>.

VERRILL, Matt. Looking Back At The 1928 Handbook. [online]. 10. 4. 2013. [Viděno dne 2. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/blogs/aboutthebbc/entries/261c0878-e6f4-3bde-8be8-8a888b03306c>.

XERA-AM. [online]. Wikipedia. Upraveno 16. 4. 2016. [Viděno 2. 5. 2016]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/XERA-AM>.